

OPINNÄYTETYÖ

Vapaaehtoistyötä tekevien maahan muuttaneiden nuorten kokemus osallisuudesta Paremmiin Yhdessä ry:n projekteissa

Elina Janhunen

Yhteisöpedagogi amk
(210 op)

Arvioitavaksi jättämisaika
(11/2021)

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Yhteisöpedagogi amk

Tekijät: Elina Janhunen
Opinnäytetyön nimi: Vapaaehtoistyötä tekevien maahan muuttaneiden nuorten kokemus osallisuudesta Paremmiin Yhdessä ry:n projekteissa
Sivumäärä: 45 ja 1 liitesivua
Työn ohjaaja(t): Minna Rajalin
Työn tilaaja(t): Paremmiin Yhdessä ry

Opinnäytetyö on tehty yhteistyössä Paremmiin Yhdessä ry:n kanssa ja idea opinnäytetyöhön nousi järjestön työntekijöiltä. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää yhteistyötahon projekteissa vapaaehtoisena toimivien maahanmuuttaneiden nuorten osallisuuden kokemusta projekteissa. Opinnäytetyöhön kerättiin aineistoa haastattelemalla kahden eri hankkeen projekteissa mukana olleita nuoria. Näiden kahden hankkeen hankehakemuksessa oli tavoitteena osallisuuden lisääminen, mutta se ei ollut erikseen suunniteltua ja mitattua toimintaa. Osallisuuden lisäämistä haluttiin kehittää harkitummaksi ja tietoisemmaksi, jotta jonain päivänä se juurtuisi luontevaksi osaksi kaikkea toimintaa.

Tutkimuksessa selvitettiin mikä merkitys projektiin osallistumisella tai siinä ohjaajana toimimisella on nuorille osallisuuden näkökulmasta. Tavoitteena oli tuoda esille millä tavoin nuoret kokivat projektissa mukana olemisen vaikuttaneen heidän osallisuuden kokemukseensa yksilönä, ryhmän jäsenenä ja laajemmin yhteiskunnassa. Tutkimukseen osallistui viisi nuorta, joista osa oli ollut mukana useammassa Paremmiin Yhdessä ry:n projektissa joko osallistujana tai ohjaajana, kun taas osa haastateltavista oli mukana ensimmäistä kertaa. Aineisto kerättiin haastattelemalla nuoria ennalta kootun puolistrukturoidun ryhmähaastattelun rungon mukaan. Lisäksi haastateltavat täyttivät lomakkeen, jossa mitattiin osallisuuden kokemusta. Kerätty aineisto analysoitiin sisällönanalyysejä käyttäen.

Tutkimustuloksista ilmeni projekteihin osallistumisen lisänneen osallisuutta ja tukeneen sen kokemiseen liittyviä tekijöitä kuten sosiaalisten taitojen kehittymistä, suomalaisen kulttuurin ja kielen oppimista ja sosiaalisten verkostojen laajentumista. Projektiryhmät antoivat nuorille merkityksellisyyden kokemuksia ja avasivat kokemusmaailmaa sekä lisäsivät osallisuutta tukevia hyvinvointitekijöitä.

Haastattelututkimusta, sekä osallisuuteen liittyvää aiempaa tutkimustietoa hyödyntäen, ti-laajalle on tuotettu tietoa projekteihin osallistuneiden nuorten osallisuutta tukevista ja heikentävistä tekijöistä. Opinnäytetyön tuotoksena luotiin erityisesti maahanmuuttaneiden nuorten ryhmiin suunnattu osallistamisen malli. Tätä osallisuuden mallia voidaan hyödyntää myös muissa ryhmissä ja projekteissa. Osallistamisen mallia voidaan myös levittää muiden organisaatioiden käyttöön Paremmiin Yhdessä ry:n verkostojen kautta, sillä opinnäytetyö julkaistaan myös järjestön verkkosivuilla.

Asiasanat: Osallisuus, maahanmuuttanut, toimijuus, kotoutuminen, sosiaalinen osallisuus, vapaaehtoistyö

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Bachelor of Humanities, Community Educator

Author: Elina Janhunen

Title: Being part of something – how young immigrants experienced participation in World Great Commission Ministries project groups.

Number of Pages: 45 and 1 attachment pages

Supervisor(s): Minna Rajalin

Commissioned by: Paremmin Yhdessä ry

The thesis was commissioned by non-governmental organization Paremmin Yhdessä ry / World Great Commission Ministries. The aim of this study was to gather information on how young immigrants experienced participation in World Great Commission Ministries project groups. The research is mixed methods based. The aim of this study was to develop practical tool kit to implant participatory methods on everyday work. In the future the practical tool can be utilized in the development of project groups in non-governmental organizations.

The theoretical section explores positive effects of participation in project groups and how participation can strengthen social development.

The study involved five young immigrants who had been working as volunteers on Paremmin Yhdessä ry's project groups. The material was collected by interviewing them according to the body a semi-structured group interview. The material was analysed by using content analysis.

The results showed that participation in project groups increased social inclusion, integration and gave participants meaningful doing. The results indicated that project groups are valuable and effective way to increase inclusion on society. The respondents stated importance of new experiences that came with participating in the group.

Utilizing the surveys and earlier research the subscriber has been given a practical tool kit to implant participatory methods on youth project groups.

Keywords: Participation, volunteer work, integration, non-governmental organisation

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	5
2	TILAAJAN ESITTELY	7
	2.1 Paremmin Yhdessä ry:n nykytila.....	8
	2.2 Työn tarve ja tavoitteet	8
	2.3 Kotoutumisen sanastoa	9
3	OSALLISUUDEN TOTEUTUMISEN MERKITYS.....	12
	3.1 Osallisuuden määrittelyä.....	13
	3.2 Maahanmuuttaneiden osallisuus – kohderyhmän erityisyys.....	14
	3.3 Sosiaalinen osallisuus ja sosiokulttuurinen innostaminen	16
	3.4 Osallisuus osana kokonaisvaltaista hyvinvointia.....	17
	3.5 Työntekijän rooli osallisuuden edistäjänä.....	19
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	24
	4.1 Tutkimusmenetelmien valinta ja tulosten analysointi	24
	4.2 Aineiston hankinta	26
	4.3 Tutkimuksen luotettavuus.....	27
5	TULOKSET	30
	5.1 Osallisuus yksilötasolla.....	30
	5.2 Osallisuus yhteisötasolla.....	31
	5.3 Osallisuuden kokemus yhteiskunnallisella tasolla.....	32
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	35
7	KEHITYSIDEAT & POHDINTA	40
	LÄHTEET	42

1 JOHDANTO

Järjestöt toimivat osallisuuden edistäjinä, erilaisten vähemmistöjen ja ryhmien äänenä sekä äänen vahvistimena (Rouvinen-Wilenius 2014, 63). Jyväskylän kotouttamisohjelman (2017-2020) mukaan kansalaisyhteiskunnalla on tärkeä rooli maahanmuuttaneiden kotoutumisessa sekä kotouttamistyössä erilaisten projektien, hankkeiden ja perustehtäviensä kautta. Järjestöt toimivat siis vahvasti vähemmistöjen osallisuuden edistäjinä, joten osallisuuden edistämiseen tulisi kiinnittää erityistä huomiota järjestöjen toiminnassa.

Idea opinnäytetyöhön nousi Paremmiin Yhdessä ry:n työntekijöiltä. Työyhteisössä oli noussut tarve osallisuuden määrittelyyn organisaation näkökulmasta. Työyhteisössä nousi halu käsitellä osallisuutta konkreettisesti tasolla ja kehittää yhteinen käsitys siitä, mitä osallisuus Paremmiin Yhdessä ry:llä tarkoittaa. Keskusteltaessa kahden hanketyöntekijän kanssa todettiin, että käynnissä olevien hankkeiden hankehakemuksessa oli mainittu maahanmuuttaneiden osallisuuden kehittäminen, mutta sen mittaaminen ja toteuttaminen konkreettisesti ei tyydyttänyt kaikkia hankkeissa työskenteleviä henkilöitä tai sitä haluttiin edelleen kehittää.

Opinnäytetyö on ajankohtainen ja tärkeä, sillä erityisesti pakolaistaustaiset maahanmuuttajat ovat haavoittuvassa asemassa. Pakolaistaustaisella maahanmuuttajalla tarkoitetaan henkilöä, joka on tullut Suomeen kiintiöpakolaisena tai turvapaikanhakijana, joka on saanut turvapaikan, jolloin hän on saanut pakolaisaseman (Sisäministeriö 2021). Heiltä puuttuu myös usein perusvalmiuksia, joita kantasuomalaiset saattavat pitää itsestään selvyytenä. Kotouttavalla työllä, jota myös järjestöt osaltaan tekevät on tavoitteena auttaa yksilöitä perusvalmiuksissaan sellaiselle tasolle, että he pääsevät osallisiksi yhteiskuntaan. Perustaitoja ovat luku- ja kirjoitustaito, digitaidot ja ymmärrys omista oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan yhteiskunnassa.

Tässä opinnäytetyössä esittelen tilaajan toimintaa, avaan työn tavoitteet ja määrittelen tutkimusongelman. Työssä tarkastelen osallisuuteen ja sen lisäämiseen liittyvää aiempaa tutkimusta, tällä tavoittelen laajempaa käsitystä osallisuudesta ja erilaisista tavoista määrittellä ja edistää sitä. Näiden jälkeen tarkastellaan työni monimenetelmällistä eli kvalitatiivista ja kvantitatiivista tutkimusta yhdistelevää tutkimusosuutta.

Osallisuutta voidaan katsella eri näkökulmista. Opinnäytetyössä tarkastelen osallisuutta erityisesti yksilön näkökulmasta ja pyrin selvittämään miten osallisuuden kokemusta voisi lisätä yksilön tasolla. Tarkastelen osallisuutta ja sen edistämistä työntekijän suunnitelmallisena ja tavoitteellisena toimintana erityisesti maahanmuuttajan näkökulmasta. Avaan osallisuutta ja eri

tapoja määrittellä sitä osiossa 3.1. Opinnäytetyössä luon osallistamisen mallin, jonka avulla työntekijä voi pohtia omaa toimintaansa nuorten ryhmien vetäjänä osallisuuden näkökulmasta.

Yhteisöpedagogit työllistyvät järjestökentälle, kuten myös itselleni kävi. Suoritin puolet ammatillisesta harjoittelusta Paremmiin Yhdessä ry:n DOMINO-hankkeessa keväällä 2020. Talvella/keväällä 2021 suoritin kehittävän harjoittelun samassa hankkeessa. Kesäksi 2021 työllistyin kyseisen järjestön KOPPI-hankkeeseen suunnittelijaksi. Osa opinnäytetyössä nousevista asioista on siis omaa kokemustani Paremmiin Yhdessä ry:llä.

Tässä työssä päätutkimuskysymyksenä on, miten työntekijä voisi tukea nuorten osallisuutta ryhmissä. Lisäksi pyrin selvittämään mitkä tekijät vaikuttavat nuorten osallisuuden kokemukseen projektiryhmissä ja mitkä tekijät vahvistavat tai heikentävät maahanmuuttaneiden nuorten osallisuutta Paremmiin Yhdessä ry:n projektiryhmissä. Pyrin opinnäytetyössä vastaamaan edellä mainittuihin kysymyksiin. Selkeä ohjeistus ja näkemys siitä, minkälaista tukea maahanmuuttaneet tarvitsevat projekteissaan yhtenäistää yhdistyksen käytäntöjä ja yhdenvertaistaa asiakkaiden saamaa palvelua.

2 TILAAJAN ESITTELY

Paremmiin Yhdessä ry on tilannut tämän opinnäytetyön. Paremmiin Yhdessä ry eli PYR on voittoa tavoittelematon kansalaisjärjestö, jonka perustaja on Emmanuel Sibomana. Yhdistys on saanut alkunsa Burundin pakolaisleirillä vuonna 2004, jonne Emmanuel oli paennut kotimaastaan sotaa. Halu auttaa muita sai Emmanuelin perustamaan Paremmiin Yhdessä ry:n ensimmäisen version Gospel Revival World Great Commission Ministries, joka tarjosi Burundissa humanitaarista, henkistä ja hengellistä apua pakolaisille. Suomeen Emmanuel pääsi leiriltä kiintiöpakolaisena. Suomessa Emmanuel huomasi, miten maahanmuuttajat yrittivät sopeutua kulttuuriin, jonka tavat ja systeemit olivat vieraita. Emmanuelin halu vaikuttaa kohtaamiinsa epäkohtiin oli edelleen läsnä, hän uskoi, että jokaisella on oikeus hyvään elämään: yhteenkuuluvuuden kokeamiseen, omiin asioihin vaikuttamiseen ja itsensä toteuttamiseen. Emmanuel halusi yhteiskunnan, jota kaikki rakentavat yhdessä, yhteiskunnan, jossa jokainen kohdataan omista lähtökohdistaan käsin ja saa tarvitsemaansa tukea. Siispä Emmanuel herätti Burundin aikaisen yhdistyksen henkiin Suomessa ja vuonna 2009 syntyi Paremmiin Yhdessä ry. (Paremmiin Yhdessä ry 2021c.)

Paremmiin yhdessä ry on Jyväskylässä sijaitseva järjestö, joka tekee kotoutumista ja yhteiskunnan vastaanottavuutta edistävää työtä paikallisesti, sekä niihin liittyvää vaikuttamistyötä Keski-Suomessa ja valtakunnallisesti. Paremmiin Yhdessä ry on erikoistunut maahanmuuttaneiden sekä monikulttuurisuuden kysymyksiin. Yhdistys palvelee maahanmuuttajia, maahanmuuttajatyötä tekeviä sekä monikulttuurisuudesta kiinnostuneita. Järjestö tarjoaa ohjausta ja neuvontaa, tukee opiskelua ja työllistymistä, tukee kotoutumista ja hyvinvointia sekä kouluttaa ja konsultoi. (Paremmiin Yhdessä ry 2021b.)

Alun perin järjestö on toiminut vapaaehtoisten toimesta ja he ovatkin edelleen suuri osa yhdistyksen arkea. Nykyään järjestö työllistää 8 työntekijää (Rautiainen 2021). Tällä hetkellä toimivat hankkeet ovat DOMINO, OSANA – maahanmuuttajien osallisuus- ja tutortoimintahanke, Jyväskylän maahan muuttaneiden osaamiskeskus OSKE ja opitaan yhdessä oppimaan, joihin rahoitus tulee erilaisilta säätiöiltä ja rahastoilta. Järjestön hankkeissa, sekä perustoiminnassa toimii jatkuvasti vapaaehtoisia erilaisissa tehtävissä. Paremmiin Yhdessä ry:n vapaaehtoistehtävissä toimii tällä hetkellä aktiivisesti noin 50 henkilöä (Rautiainen 2021). Vapaaehtoisia on toiminnassa mukana niin kertaluontoisestikin kuin pitkäkestoisesti. Osa vapaaehtoisista vetää omia projektejaan omien mielenkiintojen mukaan työntekijöiden tukemana.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2021a) määrittelee vapaaehtoistoiminnan työnä, josta ei makseta palkkaa, mutta toiminnasta aiheutuneet kustannukset voidaan korvata vapaaehtoiselle. Toimintaan osallistuminen on vapaaehtoinen, henkilökohtainen valinta. Vapaaehtoistoiminta hyödyttää muita oman lähipiirin ulkopuolisia tai yhteisiä asioita. Vapaaehtoistoiminta on syrjimätöntä ja kaikille avointa, mutta jotkut työtehtävät voivat vaatia vapaaehtoiselta tiettyjä valmiuksia tai koulutuksia. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021a.)

2.1 Paremmiin Yhdessä ry:n nykytila

Järjestöillä on erityinen rooli heikommassa asemassa olevien ihmisten osallisuuden edistäjänä (Rouvinen-Wilius 2014b.) Kotoutumista edistävien palveluiden järjestämisestä ja niihin ohjaamisesta sekä niiden seuraamisesta vastaa kunta ja työ- ja elinkeinoministeriö. Kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palveluiden järjestäminen on kuitenkin monialaista yhteistyötä, jossa toimivat yhdessä kunta, työ- ja elinkeinotoimisto, poliisi sekä kotoutumista edistävää toimintaa järjestävät järjestöt, yhteisöt ja yhdistykset. (Pulkinen 2019, 36.) Paremmiin Yhdessä ry:n yhteistyö Jyväskylän kaupungin kanssa on tiivistynyt yhteisen Osaamiskeskus-hankkeen kautta. Jyväskylän kaupungin työntekijät ohjaavat asiakkaita järjestön palveluihin esimerkiksi kotoutumispalveluilta (Rautiainen 2021).

Paremmiin Yhdessä Ry:llä on tällä hetkellä kolme omaa hanketta, sekä yksi yhteinen hanke Jyväskylän kaupungin kanssa. Hankkeita rahoittaa STEA eli sosiaali- ja terveystieteiden avustuskeskus, Alfred Kordelinin säätiö ja yhteistyöhanketta rahoittaa ESR eli Euroopan sosiaalirahasto. (Paremmiin Yhdessä ry 2021a.) Rahoitus mahdollistaa sen, että toimintaa pystytään tarjoamaan osallistujille maksutta, tämä tekee toiminnasta saavutettavampaa.

Järjestön toimintaa ohjaa lisäksi yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) ja ulkomaalaislaki (301/2004).

2.2 Työn tarve ja tavoitteet

Osallisuuden lisääminen on yksi tavoite Paremmiin Yhdessä ry:llä. Työyhteisössä haluttiin saada yhteinen käsitys siitä, mitä osallisuus Paremmiin Yhdessä ry:llä tarkoittaa. Keskusteltaessa kahden hanketyöntekijän kanssa todettiin, että heidän käynnissä olevien hankkeiden hankemuksessa oli mainittu maahanmuuttaneiden osallisuuden kehittäminen. Osallisuuden lisäämistä haluttiin edelleen kehittää. Maahanmuuttajaryhmien osallisuuden edistäminen on kirjattu kotoutumislakiin, kotoutumisen edistämisen yleisiin tavoitteisiin paikallistasolla. (Laki

kotoutumisen edistämisestä 1386/2010.) Jyväskylässä Paremmiin Yhdessä ry toimii tiiviisti yhteistyössä kunnallisten palveluiden kanssa ja toiminnalla paikataan aukkoja, joita julkiset palvelut eivät tuota. Kotoutumislaki ohjaa myös Paremmiin Yhdessä ry:n toimintaa. Tästä syystä osallisuuden edistäminen tulee olla harkittu osa toimintaa, jota kaikki järjestön työntekijät omilla toiminnoillaan ja hankkeillaan edistävät.

Pidin työyhteisön toiveesta teemapalaverin osallisuuteen liittyen. Teemapalaveriin keräsin aiheita ja loin esityksen, jonka avulla pohjustin työyhteisöä aiheen äärelle. Keskustelimme osallisuudesta ja lopuksi keräsin työntekijöiden ajatuksia seuraaviin kysymyksiin: Mitä osallisuus on? Miten otan huomioon asiakkaiden osallisuuden omassa toiminnassani? Miten voisin parantaa asiakkaideni osallisuutta omassa työssäni? Palaverista syntyi sanapilvi, sekä kirjallinen huoneentaulu- tyyppinen tuotos. Tässä palaverissa vahvistui tarve opinnäytetyölle, miten Paremmiin Yhdessä ry:llä käsitetään osallisuus ja miten sitä edistetään. Tarve konkreettiselle perustellulle tiedolle lisäisi jaettavaa ymmärrystä osallisuudesta sekä antaisi konkretiaa työn tueksi.

Työn tavoitteena oli selvittää haastattelujen kautta, miten Paremmiin Yhdessä ry:llä vapaaehtoisena toimivien maahanmuuttaneiden osallisuus on toteutunut. Osallisuuden kokemusta pyrin selvittämään ryhmähaastatteluiden kautta, sekä lomakkeella, joilla samalla mitattiin osallisuutta kahden stea-rahoitteen hankkeen tuloksellisuusraportteihin.

Tuotoksena opinnäytetyöstä tulee nuorten ryhmiin suunnattu osallistamisen malli, jota työntekijät voivat soveltaa toimintaa suunniteltaessa. Mallin avulla työntekijät ottavat huomioon maahanmuuttaneiden nuorten osallisuuden tukemisen ja edistämisen toiminnassaan. Parhaimmassa tapauksessa tästä juurtuu luonteva osa työskentelyä, eikä erillistä mallia enää tarvita. Tämä erityisesti nuorten ryhmiin suunnattu malli sekä opinnäytetyö lähetetään työyhteisölle sähköpostitse, jotta jokainen saa sen käyttöönsä.

2.3 Kotoutumisen sanastoa

Yksi tapa määritellä kotoutumista- ja kotouttamista on, että kotoutuminen on prosessi, jossa uuteen elinympäristöön muuttanut henkilö löytää oman paikkansa yhteiskunnassa. Kotouttamisella taas tarkoitetaan viranomaisen tai muun tahon toimintaa, jonka pyrkimyksenä on edistää yksilön oman paikan löytämistä yhteiskunnassa eli kotoutumista. (Merisalo & Jauhiainen 56, 2017.) Työ- ja elinkeinoministeriön (2021) mukaan termiä kotouttaminen ei suositella enää

käytettäväksi, sillä siitä voi saada tulkinnan, että maahanmuuttanut on vain toiminnan kohteena ilman aktiivista omaa roolia kotoutumisessa. Kotoutumisen edistäminen toimii korvaavana terminä kotouttamiselle, sillä se kuvaa paremmin kotoutumista yksilöllisenä prosessina, joka tapahtuu vuorovaikutuksessa yhteiskunnan kanssa (Työ- ja elinkeinoministeriö 2021).

Maahanmuuttajalla tarkoitetaan maasta toiseen muuttavaa henkilöä. Tämä yleiskäsite kuvaa eri perusteiden muuttavia ihmisiä. Tämän käsitteen käyttöä on kuitenkin kritisoitu. Työ- ja elinkeinoministeriön (2021) mukaan termit vaikuttavat asenneilmapiiriin ja he ovat arvioineet termejä siitä näkökulmasta, toimivatko ne yhdenvertaisuutta edistävinä tai vähentävinä. Arvioinnin tuloksena sanastoon on nostettu maahanmuuttaja-termin rinnalle toinen termi maahanmuuttanut. Mielestäni tällä termillä kuvataan enemmän yksilön toimintaa, kuin määritellään koko yksilöä. Tästä syystä käytän tässä opinnäytetyössä termiä maahanmuuttanut.

Kotoutumista edistävä työ on yksi Paremmiin Yhdessä ry:n tavoitteista (Paremmiin Yhdessä ry 2021a). Kotoutumisella tarkoitetaan maahanmuuttaneen yksilöllistä prosessia, joka tapahtuu vuorovaikutuksessa yhteiskunnan kanssa ja jonka aikana hänen osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo yhteiskunnassa lisääntyy. Kotoutumiseen vaaditaan maahanmuuttaneen omaa aktiivisuutta, yhteiskunnan vastaanottavuutta sekä vastaanottavuuden kehittämistä viranomaisten ja muiden toimijoiden yhteistyönä. Kotoutumista edistävästä politiikasta, lainsäädännöstä ja kotoutumispalveluiden kehittämisestä vastaa Työ- ja elinkeinoministeriö. (Kotoutumisen osakeskus 2021.) Käsitepari kotoutuminen – yhteiskunnan vastaanottavuus kuvaa hyvin kotoutumisen kaksisuuntaisuutta, jossa kotoutumisen edistämiseen kuuluu myös yhteiskunnan vastaanottavuuden edistäminen (Työ- ja elinkeinoministeriö 2021).

Osa haastateltavista nuorista oli yksin alaikäisenä maahan tulleita turvapaikanhakijoita. Turvapaikanhakija on henkilö, joka hakee suojelua ja oleskeluoikeutta vieraasta valtiosta. (Sisäministeriö 2021). Turvapaikanhakijalle voidaan myöntää pakolaisstatus tai oleskelulupa (Ihmisoikeusliitto 2021). Yksin alaikäisenä maahan tullut turvapaikanhakija on saanut turvapaikan suomesta yleensä kansainvälisen suojelun, toissijaisen suojelun tai muun yksilöllisen inhimillisen syyn perusteella (Kaukiainen 2016, 8).

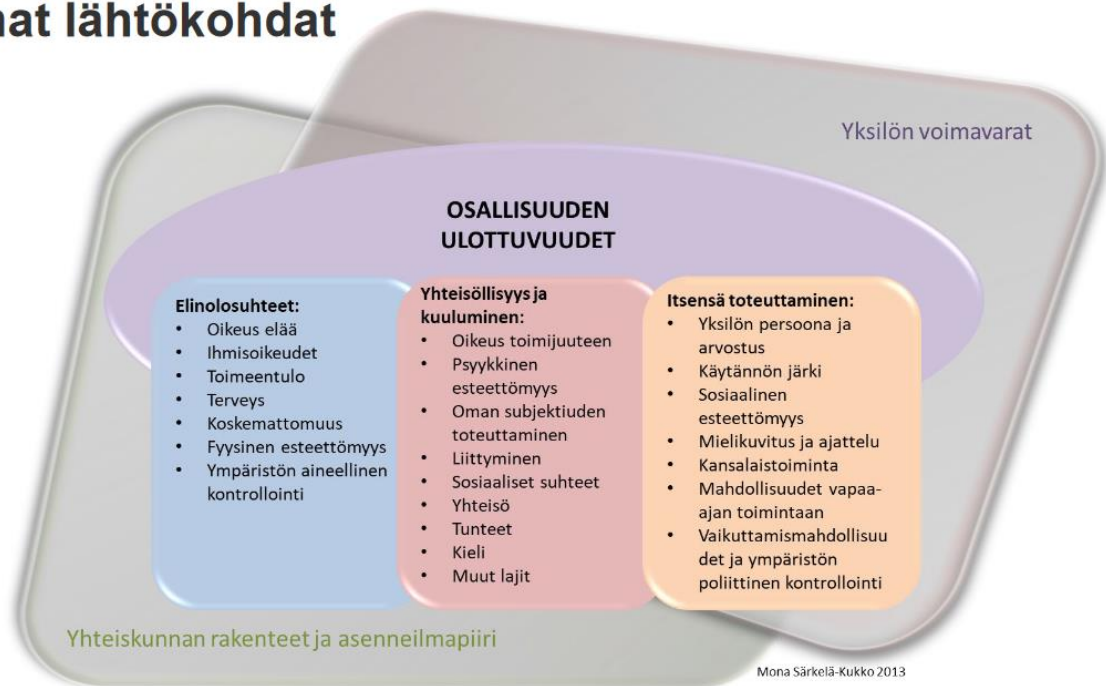
Pakolaistaustaisella maahanmuuttajalla tarkoitetaan henkilöä, joka on tullut suomeen kiintiöpakolaisena tai turvapaikanhakijana, jolle myönnetään pakolaisasema (Sisäministeriö 2021).

Paperittomat eli henkilöt, jotka ovat maassa ilman oleskelulupaa ja ovat tulleet muualta kuin EU- tai Eta-valtiosta tai Sveitsistä ja jonka oleskelulupa on umpeutunut tai maahan tulo tai

maassa oleskelu ei ole laillista. Paperiton voi olla myös henkilö, joka on tullut Suomeen muualta kuin EU-tai Eta-valtiosta tai Sveitsistä, jonka oleskeluluvat tai viisumin edellytyksenä on ollut yksityinen sairausvakuutus, mutta vakuutusturva on päättynyt tai se ei ole kattava. Turvapaikanhakijat eivät siis ole paperittomia, sillä heillä on lupa oleskella maassa ja heillä on oikeus tiettyihin palveluihin, mutta turvapaikanhakija voi joutua asemaan, jossa on paperiton, mikäli hän jää maahan saatuaan kielteisen oleskeluluvan. Suomessa oleskelevien paperittomien määrää on vaikea arvioida, mutta määrän oletetaan kasvavan kielteisen turvapaikkapäätösten takia. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2020.)

3 OSALLISUUDEN TOTEUTUMISEN MERKITYS

Omat lähtökohdat

Kuvio 1: Mona Särkelä-Kukko 2013

Kuviolla 1 kuvataan osallisuuden ulottuvuuksia. Osallisuuteen ja sen kokemukseen vaikuttaa yhtälailla yhteiskunnan rakenteet ja vallitseva asenneilmapiiri kuin yksilön käytettävissä olevat voimavarat. Tässä kuviossa nähdään jokainen ihminen yksilönä. Monipuolinen ihmisarvoinen elämä ei ole ainoastaan hyvää elintasoa, vaan se vaatii elintason, kuulumisen ja itsensä toteuttamisen mahdollisuuden kokonaisuutta. (Särkelä-Kukko 2014, 36-37.)

Osallisuuteen vaikuttaa yksilön oma sosiaalinen toimintakyky, sekä toimintaympäristön asetamat mahdollisuudet ja rajoitukset. Sosiaalisella toimintakyvyllä tarkoitetaan sosiaalisia taitoja, arkitaitoja ja yhteisötaitoja. (Raivio 2017,11). Toimintaympäristöt asettavat odotuksia, mahdollisuuksia ja rajoituksia osallisuudelle. Näitä ovat koulutus ja työ, sosiaaliset suhteet ja verkostot, toimeentulo, välimatkat ja etäisyydet, vapaa-ajan mahdollisuudet, ympäristön avoimuus ja yhteiset tilat, palvelut sekä niiden saavutettavuus ja saatavuus. (Raivio 2017,11.) Kaikki emme ole siis tasa-arvoisessa asemassa osallisuuteen, joten erityisesti heikommassa asemassa olevia tulee tukea osallisuuden mahdollistamiseksi.

Osallisuus toimii syrjäytymisen vastavoimana (Särkelä-Kukko & Rouvinen-Wilenius 2014, 9; Raivio 2017,11). Syrjäytyminen on vajetta sosiaalisessa vaihdossa ja jopa kansalaisten oikeuksien kieltämistä, tämä sama koskee myös osattomuutta. Henkilö, joka kokee osattomuutta ei ole osallisena jossakin yhteiskunnassa tärkeänä pidetyssä asiassa, kuten sosiaalisissa suhteissa, työmarkkinoilla, taloudellisessa tai yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa. (mt., 9.) Osallisuuden kokemus ikään kuin toimii liimana, joka pitää yksilön kiinni yhteisöissä, yhteisöjä tiiviinä ja vahvistaa yhteiskunnallista yhteenkuuluvuutta.

3.1 Osallisuuden määrittelyä

Osallisuudelle ei ole yhtä selkeää määritelmää vaan eri tahot määrittelevät sitä omista lähtökohdistaan. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus (2021) määrittelee osallisuutta seuraavasti: osallisuus merkitsee mukanaoloa, vaikuttamista sekä huolenpitoa ja yhteisesti rakennetusta hyvinvoinnista osalliseksi pääsemistä.

Osallisuus on liittymistä, suhteissa olemista, kuulumista, yhteisyyttä, yhteensopivuutta ja mukaan ottamista. Osallisuus on vaikuttamista oman elämänsä kulkuun. Osallisuus on yhteyttä hyvinvoinnin lähteisiin ja erilaisiin elämän merkityksellisyttä lisääviin vuorovaikutussuhteisiin. Lisäksi osallisuus on osallistumista ja siihen liittyen vaikuttamista ja demokratiaa. Osallisuus on myös kaiken aiemmin mainitun järjestämistä, sekä johtamista. (Isola, Kaartinen, Ketotokoi, Leemann, Lääperi, Schneider, Valtari 2017,3-5.)

Gothónin, Hyvärin, Kolkan ja Vuokila-Oikkosen (2016,13) mukaan Englannin kielen sanapari inclusion-exclusion viittaa yhteisön sisäpuolisuuteen ja sisäpuolelle ottamiseen ja sen vastakohtaan, eli poissulkemiseen. Suomenkieliset termit inklusivisuus ja eksklusiivisuus kuvaavat tätä ilmiötä. Parhaimmillaan inklusivisuudella viitataan yhteiskunnalliseen tilaan, joka on moniääninen ja joka omaa erilaisuutta hyväksyvää yhteisöllisyyttä. Eksklusiivisuus on inklusion vastakohta ja kuvaa ulossulkemista. Eksklusiivisuutta useammin käytetty käsite on syrjäytyminen, jolla kuvataan samaa ilmiötä, jossa yksilön ja yhteiskunnan väliset siteet ovat heikentyneet. (Gothón ym. 2016, 14-15.)

Osallisuus ja osallistuminen tarkoittavat eri asiaa, vaikkakin englanninkielinen sana participation voi tarkoittaa molempia. Osallistuminen on mukana oloa toisten järjestämässä tilanteessa. Suomeksi osallisuus taas sisältää ajatuksen laajemmasta sekä vahvemmassa omakohtaisesta si-

toutumisesta. Osallisuus on prosessi, joka lähtee ruohonjuuritasolta ylöspäin kehittyen. Osallisuus on jäsenyyden kokemusta, mahdollisuutta osallistua sekä toimia ja vaikuttaa asioiden kulkuun. (Gothón ym. 2016,13.)

Osallisuuden ja sen edistämisen menetelmissä nousi usein esiin, että siihen tulisi antaa mahdollisuus, mutta sitä ei tulisi pakottaa. Yhtäältä siihen tulisi kannustaa ja tehdä siitä saavutettavaa, mutta ei velvoittaa. Motivaatio osallisuuteen lähtee usein itsestään ja aiemmista kokemuksista, sekä yhteiskunnallisesta asemasta. Osallisuutta on vaikea mitata, koska sillä viitataan henkilön subjektiivisiin kokemuksiin ja tunteuksiin (Hämäläinen, Leemann 2016, 589). Jokaisen kokemus osallisuudesta on erilainen. Osallisuus tulee turvata riittävin resurssein, jotta heikommassakin asemassa olevat henkilöt pääsevät vaikuttamaan heidän hyvinvointinsa kannalta merkittäviin instituutioihin.

Tässä opinnäytetyössä tarkastelen osallisuutta erityisesti yksilön näkökulmasta, lisätakseni ymmärrystä siihen vaikuttavista tekijöistä. Työn avulla työntekijä voi kehittää omaa toimintaansa osallisuuden kokemusta tukevaksi. Opinnäytetyössä ajattelen yksilön osallisuuden kokemuksen lähtevän kuulumisesta kokonaisuuteen, jossa pystyy liittymään erilaisiin hyvinvoinnin lähteisiin ja elämän merkityksellisyttä lisääviin vuorovaikutussuhteisiin. Osallisuus on myös vaikuttamista oman elämänsä kulkuun ja mahdollisuuksiin. Näihin tekijöihin myös Paremmiin Yhdessä ry:n toiminnalla on mahdollista vaikuttaa.

3.2 Maahanmuuttaneiden osallisuus – kohderyhmän erityisyys

Osallisuus lisää hyvinvointia ja on yhteydessä erilaisiin ilmiöihin kuten mielenterveys, fyysinen terveys, elämänlaatu, yksinäisyys, koulutus, toimeentulo, toiminta- ja työkyky (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2021). Erityisesti maahanmuuttajien terveyttä ja hyvinvointia heikentäviä tekijöitä voivat olla kokemukset entisessä kotimaassa ja matkalla uuteen maahan, vaikeus oleskeluluvan saamisessa, vaikeudet kotoutumisessa, työhön pääsemisen vaikeudet, haasteet päästä osalliseksi erilaisiin yhteisöihin, hoitamattomat sairaudet, vaikeudet palveluiden saamisessa, huoli kotimaahan jääneestä perheestä, perinteet ja perinnölliset sairaudet sekä traditiot, syrjinnän kokemus ja puutteelliset sosiaaliset verkostot. (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2020). Osallisuus on siis vahvasti yhteydessä hyvinvointiin. Maahanmuuttaneilla voi olla paljon terveyttä ja hyvinvointia heikentäviä tekijöitä, joilla on suuri vaikutus myös yksilön osallisuuteen. Tästä syystä osallisuuden tukeminen ja edistäminen on tärkeää niin yksilön kuin yhteiskunnankin tasolla.

Erityisesti pakolaistaustainen henkilö voi kokea yksin elämisen Suomessa vaikeana, jos hänellä ei ole täällä sosiaalisia verkostoja. Etenkin nuorille perheettömille aikuisille arjesta selviytyminen voi olla raskasta ja uutta. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021d.) Suomessa eletään yksilökeskeisesti, mutta toisesta maasta tullut henkilö on voinut tottua yhteisöllisempään kulttuuriin, jossa samassa taloudessa asuu useampi sukupolvi. Yksin asuminen vaatii totuttelua, tällöin yhteisöihin kiinnittymisen mahdollisuus on yksilön hyvinvoinnin kannalta tärkeää.

Järjestöillä on erityinen rooli heikommassa asemassa olevien ihmisten osallisuuden edistäjänä. Ihmiset eivät halua tulla määritellyksi ongelman tai sairauden tai statuksen kautta, vaan omana itsenään. Elämäntilanne, terveydentila ja toinen ihminen ovat tärkeitä osallisuuden voimavaroja. (Rouvinen-Wilenius 2014b.) Pulkkinen (2019, 76-77) mukaan ero järjestöjen tekemän kotouttamistyön ja Jyväskylän kaupungin virallisten kotouttamistoimien välillä on, että järjestöissä on vahvasti vaikuttavana toimintaperiaate, jossa maahanmuuttaja pyritään ottamaan yksilönä vastaan, ilman, että oltaisiin sen suuremmin kiinnostuneita tämän lähtömaasta, taustasta tai maahanmuuttaja- statusta painottamatta. Maahanmuuttaneet nähdään jyvaskyläläisinä, joilla on mahdollisesti erityisiä tarpeita, mutta jotka haluavat toimia yhteiskunnassa samoin kuin kantasuomalaiset (Pulkkinen 2019, 77). Edellä kuvatulla tavalla kohdataan ihmiset myös Paremmiin Yhdessä ry:llä. Tällä tavoin luodaan edellytyksiä osallisuuden kokemukselle ja ihmisen toimijuuden kehittymiselle.

Erityisen haavoittuvassa asemassa Suomessa ovat paperittomat henkilöt. Työssäni maahanmuuttajien kanssa olen myös itse törmännyt paperittomiin. Paperittomuus asettaa ihmisen eriarvoiseen asemaan myös osallisuuden näkökulmasta, koska ihmisellä ei ole oikeuksia tiettyihin palveluihin ja esimerkiksi verkkopankkitunnuksien ja henkilöllisyystodistuksen uupuminen aiheuttaa suuria haasteita jokapäiväiseen elämään. Tämä vaikuttaa henkilön mahdollisuutta olla yhteydessä hyvinvoinnin lähteisiin, jotka osaltaan vaikuttavat osallisuuteen. Paperittomien kohdalla palvelujen ja tuen saanti on vähäistä, joten järjestöjen tarjoama tuki voi olla yksilön näkökulmasta korvaamatonta.

Osalla maahanmuuttaneista on puutteita digitaidoissa. Maahanmuuttaneiden integroituminen yhteiskuntaan vaikeutuu ja voi estyä heikkojen perustaitojen eli luku-, numero- ja digitaitojen puutteen johdosta (Mäkinen & Päällysaho 2020). Digitaitoja tarvitaan terveydenhuollon palveluissa, viranomaisasioiden hoidossa, työnhaussa, tiedon etsimisessä, sekä monessa muussa pal-

velussa. Digitaidot ovatkin tärkeänä osana osallisuutta ja sen tukemista. Tämän tarpeen täyttämiseksi myös Paremmiin Yhdessä ry on järjestänyt erilaisia kursseja digitaitojen tueksi. Ryhmiä on ollut älylaitteiden käyttöön ja internetin eri alustojen käyttöön, useammalla eri kielellä.

Erityisesti pakolaisena maahan muuttaneet ovat aktiivisia perustamaan yhdistyksiä. Tätä on selitetty sillä, että pakolaiset kokevat poikkeavansa kantasuomalaisista kulttuurisesti ja ulkonäöllisesti, joten vierauden ja toiseuden tunne on vahvaa. Tästä syystä he kokevat myös yhteyksien luomisen valtaväestöön haastavampana ja yhdistykset mahdollistavat tuttuudentunteen samankaltaisten ihmisten ansiosta. Kaikista maahanmuuttaneista suuri osa ei kuitenkaan kuulu järjestöön tai yhdistykseen. Aika jonka maahanmuuttanut on oleskellut suomessa vaikutti kuitenkin myönteisesti osallistumiseen. (Pyykkönen 2007, 72.)

3.3 Sosiaalinen osallisuus ja sosiokulttuurinen innostaminen

Osallisuuteen perehtyessä ei voi välttyä törmäämästä termiin sosiaalinen osallisuus. Sosiaalisen osallisuuden käsite nousee yhteiskuntapolitiikasta. Sosiaaliseen osallisuuteen ei ole yhtä vakiintunutta määritelmää, mutta se voidaan ymmärtää syrjäytymisen vastatoimena. Sosiaalinen osallisuus voidaan nähdä valtion velvollisuutena mahdollistaa ja tukea kansalaisia osallistumaan yhteiskuntaan. Kuten tässäkin opinnäytetyössä, myös muissa kotimaisessa kirjallisuudessa sosiaalista osallisuutta on tarkasteltu enemmän yksilön tunneperäisenä kokemuksena. Erilaisilla sosiaalipoliittisilla ohjelmilla pyritään lisäämään sosiaalista osallisuutta eri kohde-ryhmiin. (Leemann, Kuusio & Hämäläinen 2015.) Sosiaalinen osallisuus on arvotavoite itesesään, sekä keino torjua köyhyyttä, ehkäistä syrjäytymistä ja edistää oikeudenmukaista, yhdenvertaista ja tasa-arvoista yhteiskuntaa. (Hämäläinen ym. 2016, 589).

Sosiokulttuurisen innostamisen avulla tuodaan elämää ja toivoa sinne, missä niitä ei ole, ja vahvistetaan ihmisten kykyä muuttaa omaa elämäänsä. (Kurki 2020).

Kun halutaan lisätä osallisuutta on hyvä tutustua sosiokulttuuriseen innostamiseen. Sosiokulttuurinen innostaminen on tapa ajatella ja kohdata ihmisiä. Sosiokulttuurisen innostamisen arvoina ovat välittäminen, usko ihmiseen, yhteisöllisyys, yhdenvertaisuus, vapaus, hyvä elämä ja dialogisuus. Pyrkimyksenä on sellaisen osallistumisen mahdollistaminen, että ihmiset kasvavat aktiivisiksi toimijoiksi yhteisöissään. Innostaminen tapahtuu jalkautuvasti sinne, missä ihmiset ovat. Sosiokulttuurisessa innostamisessa toiminnan luonne on vapaaehtoista. Sosiokulttuurisessa innostamisessa kunnioitetaan osallistujan kulttuurista autonomiaa sekä hyväksytään kult-

tuurien moniarvoisuus. Innostamisella edistetään osallistujien kulttuurisen identiteetin vahvistamista. Toiminnassa tähdätään muutokseen ja ongelmat nousevat ryhmän itsensä määrittelemistä ongelmista sekä heidän asettamistaan tavoitteista. (Kurki 2021.)

Sosiokulttuurista innostamista voi käyttää kasvatuksellisessa toiminnassa, jossa tavoitellaan ihmisen persoonallista kehittymistä, asenteiden muutosta, kriittisen ajattelun kehittymistä, oman vastuun ymmärrystä ja motivointia. Toinen tapa sosiokulttuurisen innostamisen käyttöön on sosiaalinen, jolla keskitytään ryhmään tai yhteisöön, jolloin tavoitteena on osallistuminen ja yhteisöön kuulumisen kokemus. Kolmas on kulttuurinen, tällöin toiminnan tavoitteena on luovuuden ja monipuolisen ilmaisun kehittyminen. (Kurki 2021.) Sosiokulttuurista innostamista voi käyttää esimerkiksi kotouttavan työn tukena ja apuna suomalaiseen yhteiskuntaan integroimiseen. Kun kulttuuriin päästään tutustumaan puolin ja toisin myös ennakkoluulot hälvenevät ja ymmärrys lisääntyy. Hyvä sosiokulttuurinen innostaja on itse innostunut, uskoo ihmisiin ja mahdollisuuksiin, uskoo yhteisöön, kannustaa, luo hyvää henkeä, on realistinen, tekee työtä persoonallaan, on optimistinen, omaa paineensietokykyä eikä tee asioita valmiiksi toisen puolesta. Näitä ominaisuuksia olen kohdannut työntekijöissä työskennellessäni Paremmiin Yhdessä ry:llä, mutta niitä on hyvä tehdä näkyväksi ja tiedostaa, jotta toimintaa voi kehittää ja tehdä tavoitteellisemmin.

3.4 Osallisuus osana kokonaisvaltaista hyvinvointia

Osallisuus vahvistaa hyvinvointia (Gothóni, Hyväri, Kolka ja Vuokila-Oikkonen 2016, 78; Rouvinen-Wilenius 2014, 54). Osallisuus omassa elämässä koostuu voimaantumisesta, identiteetistä ja elämänhallintavalmiuksista. Osallisuus ympäröivissä yhteisöissä on kiinnittymistä johonkin: yhteenkuuluvuuden tunteen syntymistä, turvallisuutta ja oikeudenmukaisuutta sekä toimii syrjäytymisen vastavoimana. Osallisuus yhteiskunnassa liittyy edustukselliseen demokratiaan, jossa keskeisenä on se ,miten ihmisellä on mahdollisuus osallistua päätöksentekoon. (Särkelä-Kukko & Rouvinen-Wilenius 2014, 9.) Terveysteen liittyvät tekijät joko vahvistavat tai heikentävät osallisuutta. Osallisuus vaikuttaa yksilötasolla fyysiseen ja psyykkiseen/emotionaaliseen terveyteen. Emotionaalisen terveyden kannalta osallisuutta vahvistaa esimerkiksi myönteinen itsetunto ja kyky ilmaista sekä tunnistaa tunteita. Yhteisötasolla osallisuus taas vaikuttaa sosiaaliseen terveyteen. Sosiaalisen terveyden kannalta osallisuutta vahvistaa muun-

muassa yhteisöön kuulumisen tunne. Yhteiskunnallisella tasolla osallisuus vaikuttaa yhteiskunnalliseen terveyteen. Yhteiskunnallisen terveyden kannalta osallisuutta vahvistaa esimerkiksi turvallisuuden tunne ja perustarpeiden tyydyttävä täyttyminen. (Rouvinen-Wilenius 2014, 54.)

Kuvio 2: Osallisuuden kokemuksen yhteydet muihin ilmiöihin. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2021).

Kuvio havainnollistaa osallisuuden kokemuksen yhteyttä muihin hyvinvointia lisääviin – tai heikentäviin tekijöihin. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021b.) Terveyden- ja hyvinvoinnin

laitoksen tutkimuksen mukaan osallisuuden kokemus ja positiivinen mielenterveys ovat vahvempia korkeasti kouluttautuneilla. Osallisuus ja positiivinen mielenterveys ovat vahvimpia työssäkävillä (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2021c.) Ulkomailla syntyneiden naisten työllisyysaste 55 prosenttia on huomattavasti heikompi kantasuomalaisiin naisiin nähden, joiden työllisyysaste on 72 prosenttia. Ulkomaalaistaustaisten miesten työllisyysaste on vain hieman pienempi. Työllistymisessä on paljon eroja eri kansalaisuuksien välillä, eroja selittää suomeen muuton syy. (Toivonen 2020.) Toisista maista suomeen muutetaan enemmän työperäisistä syistä, kun taas toisaalta tulee enemmän ihmisiä pakolais-statuksella.

Osallisuuden kokemus on kuvion mukaan yhteydessä osallistumiseen ja yksinäisyyteen. Yhteisöihin osallistuminen on yksi ihmisen perustarpeista (Gothóni, Hyväri, Kolkka & Vuokila-Oikkonen 2016a, 15). Ihmiset kuuluvat elämänsä aikana erilaisiin yhteisöihin ja ne saattavat vaihtua kasvun ja kehityksen aikana. Tärkeää on, että jokainen pääsee liittymään itselleen juuri siinä elämäntilanteessa merkityksellisiin yhteisöihin. Yhteisen toiminnan ja tavoitteen kautta syntyy yhteisö, joka on sitoutunut yhteiseen toimintaan (mt.,15). Paremmiin Yhdessä ry:n projektiryhmät tarjoavat mahdollisuuden olla osana yhteisöä, joka koostuu samaa ikäluokkaa edustavista ihmisistä ja ryhmien tavoitteet päättää ryhmä itse. Nuoret kokivat ryhmät merkityksellisiksi itselleen, sekä ryhmän vaikuttavan myös sen ulkopuolisiin ihmisiin. Projektiryhmät tarjoavat paikan, jossa osallistuja saa tuntea olevansa osa merkityksellistä yhteisöä.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (2021d) mukaan kieli on avain kotoutumiseen, koulutukseen, työelämään, kommunikointiin, arvoihin ja tapoihin, kun taas puutteellinen kielitaito voi olla esteenä työllistymiselle. Paremmiin Yhdessä ry:n nuorten projektiryhmissä pääkielenä toimiikin suomi ja osassa ryhmistä toimii vapaaehtoisina myös kantasuomalaisia. Kaikki toiminta, jossa maahanmuuttaneiden kieli kehittyy, tarjoaa myös edellytyksiä osallisuudelle, joko itse toiminnassa tai tulevaisuudessa.

3.5 Työntekijän rooli osallisuuden edistäjänä

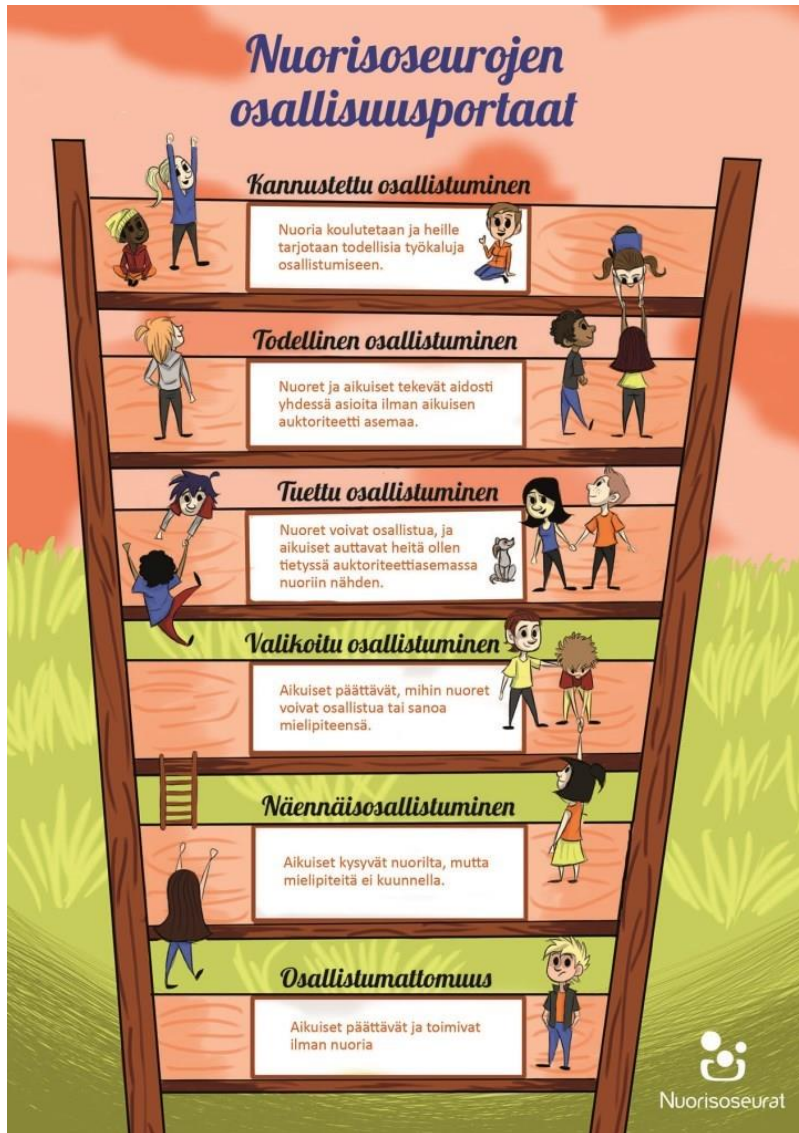
Ideasta projektiksi - projektinvetäjän käsikirjassa esitetään, että hanketta suunniteltaessa tulisi osallistaa hyödynsaajina olevia henkilöitä toiminnan suunnitteluun. Toimintaa suunniteltaessa on myös hyvä kuulla sidosryhmiä, myös heiltä voi saada arvokasta tietoa ja näkökulmia toimintaan. Jos hyödynsaajat, eli tässä tapauksessa asiakkaat eivät pääse riittävästi ilmaisemaan kantaansa ja tarpeitaan, on riskinä, että suunnitelma perustuu puutteellisiin tai väärin tietoihin ja käsityksiin ongelmien luonteesta ja syystä. (Silferberg 2007, 18.) Asiakkaiden osallistaminen

toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen onkin tärkeää, ei vaan osallisuuden näkökulmasta vaan myös onnistuneen hankkeen saavuttamiseksi.

Tieteen termipankin (2021) mukaan kulttuuri on tietyn yhteisön omaksumat ja jakamat arvot, merkityksellistämisen, viestimisen ja tekemisen tavat sekä todellisuutta jäsentävät käsitykset, uskomukset ja tietojärjestelmät. Ihminen omaksuu erilaisia arvoja ja uskomuksia ympäröivistä kulttuureista. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (2021e) mukaan kulttuurisella kompetenssilla eli osaamisella tarkoitetaan eri kulttuuritaustoista tulevien ihmisten kunnioittamista ja syrjimättömän ilmapiirin rakentamista sekä vaalimista yhteiskunnassa. Kulttuurisensitiivisellä työotteella tarkoitetaan myös palveluiden järjestämisen-, saatavuuden -ja saavutettavuuden huomioimista siten, että eri taustoista tulevat ihmiset otetaan erilaisten tarpeiden kanssa huomioon. (mt.). Kulttuurisensitiivinen työote on kunnioittava tapa työskennellä myös ihmisten kanssa, joiden kulttuurisista erityispiirteistä ei ole ymmärrystä. Kulttuurisensitiivinen työote ottaakin huomioon jokaisen ihmisen yksilöllisen tavan ilmaista kulttuuria ja uskontoa. Tässä työotteessa on mielestäni olennaista, ettei oleteta, vaan kysytään ja kuunnellaan.

Toimijuus on peruskäsite, kun puhutaan yhteiskunnan ja yksilön välisistä suhteista. Toimijuuteen liittyy kysymys siitä, missä määrin yksilöt ohjaavat toimintaansa omilla valinnoillaan ja missä määrin sosiaaliset, taloudelliset ja yhteiskunnalliset rakenteet sekä kulttuuriset normit ohjaavat yksilön toimintaa. (Eteläpelto, Heiskanen & Collin 2011, 20.) Työntekijän on osallisuuden näkökulmasta tuettava yksilön toimijuutta. Käytännössä se voi tarkoittaa, että nuoren asioihin varataan riittävästi aikaa, jotta hänen vaihtoehdot voidaan käyttää riittävän ymmärrettävästi läpi. Kun nuorella on riittävä tieto vaihtoehdoista ja niiden vaikutuksista, hän voi tehdä itse tietoisien valinnan.

Itse nuorten kanssa työskennellessä koin seuraavat työkalut hyvinä ja selkeinä, kun halusin pohtia ja kehittää omaa rooliani osallisuuden edistäjänä. Nostan nämä mallit, jotta myös muut työntekijät voivat reflektoida omaa toimintaansa. Mielestäni nämä työkalut antavat myös kuvaa siitä, millaista Suomalainen vastuullinen vapaaehtoistoiminta ja nuorten osallistaminen on käytännössä. Tämä on hyvä avata myös ihmisille, joille suomalaisessa kansalaisyhteiskunnassa toimiminen ei ole tuttua.

Kuvio 3: Nuorisoseurojen osallisuusportaavat

Osallisuuden portaiden kautta voi lähteä tarkastelemaan omaa rooliaan työntekijänä. Ensimmäisillä askelmilla nuori on toiminnan kohteena. Nuorelle on tarjolla toimintaa, jonka suunnitteluun ei ole kuultu välttämättä itse nuoria. Tämä aiheuttaa jopa sen, ettei toiminnalla vastata nuorten tarpeisiin tai toiminta ei ole mielekästä tai saavutettavaa. Myös alemmilla portailla on oma paikkansa. Esimerkiksi tuettu osallistuminen on joskus välttämätöntä, jotta nuori saadaan mukaan toimintaan. Nuorella voi olla haasteita osallisuutta heikentävissä hyvinvointitekijöissä, jonka takia hänellä ei ole siinä hetkessä resursseja kavuta ylimmille portaille. Edellä kuvatussa tilanteessa on hyvä lähteä kapuamaan tikkaita alemmalla. Valikoidussa osallistumisessa nuoria kuullaan, mutta kuulemisen kanavat voivat olla liian kapeita kokonaiskuvan ymmärtämiseksi. Saatetaan kysyä yhtä asiaa, kun ei ymmärretä, että ongelma saattaakin olla toisaalla. Paremmiin

Yhdessä ry:n projektiryhmät toimivat ylimmillä portailla, nuoret suunnittelevat jo toteuttavat toimintaa työntekijän tukemana. Heillä on valta päättää toiminnan sisällöstä rahoittajan asettamalla reunaehdoilla. Nuoret toimivat myös osallistujan tai ohjaajan roolissa ja tekevät päätökset yhdessä.

Seuraavaksi esittelen Terveyden ja hyvinvointilaitoksen apukysymykset henkilölle, joka pyrkii edistämään osallisuutta vapaaehtoistoiminnalla. Nämä apukysymykset ovat mielestäni hyviä konkreettisia keinoja työntekijälle pohtia omaa toimintaansa ja miettiä, miten voisi kehittää toimintaansa osallisuutta edistävämmäksi.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan (2021a) kun pyrit edistämään osallisuutta vapaaehtoistoiminnan avulla, huomioi nämä 13 asiaa:

1. Muista, että vapaaehtoistoimintaan osallistutaan aina oman kiinnostuksen ja innostuksen mukaan.
2. Selvennä vapaaehtoisten ja ammattilaisten roolit ja tehtävät itsellesi, työtovereillesi ja vapaaehtoisille. Pohdi, mitä erityistä lisäarvoa vapaaehtoisuus voisi toimintaanne tuoda.
3. Varaa resursseja. Vapaaehtoistoiminta ei ole ilmaista. Usein tarvitaan palkattu koordinaattori ja varoja esimerkiksi vapaaehtoisten koulutukseen. Museoalalla on laskettu, että yksi kokoaikainen työntekijä pystyy koordinoimaan enintään 100–200 vapaaehtoisen toiminnan heidän tehtävänkuvistaan riippuen.
4. Tarjoa erilaisia tapoja osallistua: pitkään sitoutuen ja projektiluontoisesti.
5. Perekdytä vapaaehtoinen kunnolla tehtäväänsä.
6. Tue apua tarvitsevia ja huomioi tuki myös resursseissa.
7. Tarjoa usein autettavana oleville mahdollisuuksia auttaa muita.
8. Korvaa vapaaehtoisille aiheutuvat kulut, jotta myös pienituloiset voisivat osallistua. Huomioi myös verotusasiat kulujen korvaamisessa.
9. Selvitä toiminnan vaikutus työttömyysturvaan, jos työskentelet työttömien työnhakijoiden kanssa.
10. Osallistumisesta voi olla tarpeellista tehdä kirjallinen sopimus, jos vapaaehtoistehtävä on vaativa tai jatkuva. Sopimus ei velvoita toimimaan. Siinä sovitaan yhteisistä pelisäännöistä.
11. Huolehdi vapaaehtoisten turvallisuudesta. Ota esimerkiksi vastuu- ja tapaturmavakuutus.
12. Kuuntele ja jaa päätösvaltaa. Tärkein resurssi vapaaehtoistoiminnassa on osallistujien into toimia.
13. Anna tunnustusta tehdystä työstä. Ruoka, kahvit, retket ja koulutukset ovat hyviä tapoja osoittaa arvostustasi. Aineettomat tunnustukset ja arvonannot ovat tärkeitä.

(Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021a.) Näiden apukysymysten avulla on hyvä pohtia omaa toimintaa vapaaehtoistyötä tukevana työntekijänä. Kohta 7 on mielestäni hyvä muistutus. Motivaatio vapaaehtoistyöhön voi tulla siitä, että kokee saaneensa itse apua ja haluaa auttaa myös muita. Onkin tärkeää pitää mielessä, että esimerkiksi asiakkaan asemassa olleesta henkilöstä

voi myös tulla vapaaehtoinen. Toisaalta taas aina toiminnassa ei ole tarpeen korostaa kuka on avun tarvitsija ja kuka toimii auttajana, tilanteesta voi oppia ja hyötyä molemmat osapuolet. Tämä näkyy mielestäni hyvin Paremmiin Yhdessä ry:n toiminnassa. Esimerkiksi kaveritoiminnassa kaveriparit ovat tasavertaisessa asemassa, eivätkä vapaaehtoinen- autettava asetelmassa.

Myös kohta 4 puhuttelee minua, sillä tässä opinnäytetyössä tarkastelemani toiminta on projektiryhmät, jotka ovat vaatineet osallistujilta pitkäaikaista sitoutumista. Tämä ei kuitenkaan ole kaikille nuorille mahdollista, etenkin silloin kun osallisuutta mahdollistavat hyvinvointitekijät eivät ole nuoren saavutettavissa. Mielestäni onkin tärkeää, että vapaaehtoistehtäviä on myös lyhytkestoisesti ja kertaluontoisesti.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Opinnäytetyö on tehty hyvän tieteellisen käytännön- ohjetta mukaillen. Hyvä tieteellinen käytäntö on Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ja suomalaisen tiedeyhteisön yhteistyössä tuotettu ohje hyvästä tieteellisestä käytännöstä ja sen loukkausepäilyjen käsittelystä. Kyseisellä ohjeella pyritään edistämään hyvää tieteellistä käytäntöä ja samalla varmistamaan, että loukkausepäilyt voidaan käsitellä asiantuntevasti, oikeudenmukaisesti ja mahdollisimman nopeasti. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2021.) Opinnäytetyössäni hyvän tieteellisen käytännön tutkimuseettinen ohjeisto näkyy muun muassa siinä, miten tutkittavia informoitiin ja heiltä pyydettiin suostumus, sekä kuinka noudatin tietosuojasetuksia henkilötietojen käsittelyssä ja siinä, miten viittaa toisten julkaisuihin asianmukaisella tavalla. Humanistinen ammattikorkeakoulu noudattaa myös ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston eli ARENE:n laatimaa opinnäytetöiden eettistä ohjeistusta ammattikorkeakouluille opinnäytetyöopinnojen ja -ohjauksen tueksi. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2021).

En käsittele tutkimuksessani henkilötietoja, enkä erityisiä henkilötietoryhmiä. Tämä ei ole tutkimuksen kannalta välttämätöntä eikä sille ole tietosuojasetuksen mukaista käsittelyperustetta. Mikäli haastatteluissa nousee henkilötietoja tai tunnistettavaa tietoa, poistan tai anonymisoin tiedot. Ennen haastattelujen aloitusta tein aineistohallintasuunnitelman, jonka mukaisesti käsittelemme aineistoja.

Perehdyin aiempiin tutkimuksiin ja opinnäytetöihin aiheeseen liittyen, sekä osallisuudesta kertovaan kirjallisuuteen. Näiden aineistojen pohjalta mietin haastattelukysymykset ryhmille. Haastattelukysymykset oli muotoiltu siten, että ne vastaisivat mahdollisimman hyvin seuraaviin kysymyksiin: miten työntekijä voisi tukea nuorten osallisuutta ryhmissä, mitkä tekijät vaikuttavat nuorten osallisuuden kokemukseen ja mitkä tekijät vahvistavat tai heikentävät maahanmuuttaneiden nuorten osallisuutta Paremmiin Yhdessä ry:n projektiryhmissä.

Kaikki nuorille kirjallisena esitetyt tiedostot olivat mahdollisimman selkosuomeksi muotoiltuja. Tämän lisäksi nuorilla oli mahdollisuus käydä niitä kanssani läpi, mikäli näin halusivat.

4.1 Tutkimusmenetelmien valinta ja tulosten analysointi

Aloitin opinnäytetyön keskustelemalla kahden Paremmiin Yhdessä ry:n työntekijän kanssa, joilta myös tarve opinnäytetyön tekoon nousi. Kuulin heidän toiveita ja ideoita opinnäytetyön toteuttamiseen, sekä keskustelimme osallisuuden mittaamisesta heidän hankkeidensa

tuloksellisuuden raportointiin rahoittajalle. Tämä toimi pohjana muotoillessani haastattelurunkoa.

Haastattelut toteutin puolistrukturoituna teemahaastatteluna ryhmissä. Puolistrukturoidussa teemahaastattelussa kaikille haastateltaville esitetään samat tai lähes samat kysymykset samassa järjestyksessä (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006b). Ryhmähaastattelu voi antaa myös haastateltavalle paljon. Kun nuori kuulee, että toinenkin ryhmäläinen on kokenut ryhmän merkitykselliseksi voi se olla nuorelle merkittävä tieto. Tilanne voi toki olla myös toisinpäin, haastateltava voisi pettyä jos kuulisi, ettei toinen haastateltava ole kokenut ryhmää mielekkäänä tai tärkeänä. Haastatteluihin osallistuneet nuoret olivat kuitenkin olleet jo pidempään mukana toiminnassa, joten voisi olettaa heidän saavan myös projektiryhmistä jotain positiivista mikä piti heidät mukana. Tämä ajatus vaikutti myös valintaan ryhmämuotoisesta haastattelusta.

Opinnäytetyöni on monimenetelmällinen tutkimus eli kvalitatiivisen ja kvantitatiivisen yhdistelmä. Kvantitatiivisellä osuudella tuotan materiaalia nuorten projektien taustalla olevien hankkeiden työntekijöiden raportointiin rahoittajalle sekä oman opinnäytetyöni aineistoksi. En kokenut eettistä ristiriitaa siinä, että aineistoa kerättiin myös rahoittajalle. Tähän vaikutti työyhteisön aito halu kehittää toimintaa ja välitön kiinnostus kuulla miten osallisuutta ryhmissä on koettu. Tämän ilmiön kuvaaminen oli myös minun opinnäytetyöni tarkoitus. Työntekijät testasivat lomakkeita kohderyhmälle, jonka jälkeen lomakkeen kysymyksiä muokattiin vielä selkeämmiksi. Haastattelussa oli lisäksi avoimia kysymyksiä, jotka ovat kvalitatiivista tutkimusta. Näillä pyrin kuvaamaan ja ymmärtämään nuorten osallisuuden kokemusta ja sitä lisääviä tai heikentäviä tekijöitä.

Analysoin haastattelut ja vertailin niitä erilaisiin aiheeseen liittyviin aineistoihin, joita olen lukenut. Litteroin haastattelut ja käsittelin aineiston sisällönanalyysiä käyttäen. Sisällönanalyysillä tarkastelen aineistoa eritellen, yhtäläisyyksiä ja eroja etsien sekä tiivistäen. Sisällönanalyysi on tekstianalyysiä, jossa tarkastellaan tekstimuotoiseksi muutettuja aineistoja. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Sisällönanalyysin avulla pyrin muodostamaan tutkittavasta ilmiöstä, eli osallisuuden kokemuksesta ryhmissä tiivistetyn kuvauksen, joka kytkee tulokset ilmiön laajempaan kontekstiin ja aihetta koskeviin muihin aineistoihin.

Ryhmämuotoisen haastattelun halusin, jotta kielellisten haasteiden riski on pienempi, näin myös kävi. Jos jollekin haastateltavalle kysymys ei ihan täysin auennut, toisen nuoren vastauk-

sen kautta se aukeni. Tämä mahdollisti sen, ettei minun tarvinnut avata kysymyksiä esimerkkien kautta. Antamani esimerkit olisivat voineet olla johdattelevia tai aiheuttaa vinoumaa tutkimustuloksiin. Toiset haastateltavat nostivat myös kokemuksia, joita muut komppasivat, muttei itse olisi tajunnut nostaa esiin. Tiedossa oli jo etukäteen, että haastateltavien suomen kieli on hyvällä tasolla, joten haastattelukieli oli suomi. Tulkin käyttö olisi ollut kallista ja kysymyksen kääntäminen olisi voinut vaikuttaa vastauksiin. Lisäksi tulkki olisi voinut luoda tilanteeseen erilaisen jännitteen.

Perehdyin ja peilasin analysoitua aineistoa aiheeseen liittyvään alan tutkimuksiin ja kirjallisuuteen. Osallisuuteen liittyen on paljon hankkeita, tutkimuksia ja kirjallisuutta, mutta juuri vastaavaa maahan muuttaneiden nuorten osallistamisen mallia projektiryhmissä Paremmiin Yhdessä ry:llä ei ole. Haastatteluista saadun aineiston, aiemman kirjallisuuden ja tutkimusten avulla luon mallin, joka on suunnattu erityisesti nuorten maahan muuttaneiden projektiryhmiin.

4.2 Aineiston hankinta

Paremmiin Yhdessä ry:n hanketyöntekijöiden kanssa mietimme kohderyhmät haastatteluille. Molemmissa hankkeissa, joille tein myös osallisuuden mittaamista oli ollut nuorille suunnattuja ryhmiä. Toiseen ryhmään osallistui pelkästään maahanmuuttaneita ja toiseen maahanmuuttaneita sekä kantasuomalaisia. Molemmista ryhmistä osallistui haastatteluihin maahanmuuttaneita nuoria.

Haastattelin koulutuksen käyneitä ryhmän ohjaaja- nuoria ja projekteissa osallistujina mukana olleita nuoria. He ovat toimineet vapaaehtoisina Paremmiin Yhdessä ry:llä. Haastateltavia nuoria mietittiin yhdessä työntekijöiden kanssa, jonka jälkeen työntekijä tiedusteli näiltä nuorilta halukkuutta osallistua haastatteluihin. Mietimme yhdessä viestin, jonka työntekijä laittoi nuorille. Halusimme viestin kuvaavan haastattelutilannetta mahdollisimman realistisesti ja korostimme sen vapaaehtoisuutta. Haastatteluun suostuneet saivat tutkittavien informointi- kirjeen sähköpostitse, sekä tarjosin mahdollisuutta käydä kirjettä läpi yhdessä ennen haastatteluita. Informointi kirjeen laitoin riittävän ajoissa, että nuorilla oli mahdollisuus harkita ja perehtyä tutkimukseen ennen siihen osallistumista. Haastattelutilanteessa nuoret täyttivät suostumuslomakkeen ja kävin vielä läpi suullisesti käytännön asioita. Olin haastatteluhetkellä Paremmiin Yhdessä ry:n työntekijä, joten yhteydenpito tapahtui työpuhelimestani ja työsähköpostini kautta.

Koska tutkimukseen osallistuvien nuorten äidinkieli ei ole suomi, tein haastateltavien informointi- tiedotteesta, sekä tutkittavan tutkimukseen suostumis- pohjasta mahdollisimman selkeät ja annoin heille aikaa tutustua niihin ennen haastatteluja.

Haastateltavat nuoret olivat kaikki täysi-ikäisiä, joka oli minulla tiedossa. Toiseen ryhmähaastatteluun osallistui kaksi haastateltavaa, jotka olivat toimineet aiemmin projektiryhmiin osallistujina, mutta nyt vetivät omia ryhmiään ohjaajan roolissa. Toisessa ryhmähaastattelussa haastateltavia oli kolme, jotka olivat osallistujina projektiryhmässä.

Kun haastatellaan maahan muuttaneita, on hyvä ottaa huomioon erilainen kulttuuritausta. Kun haastateltava ja haastattelija ovat eläneet eri kulttuureissa, heidän kokemuksensa ovat erilaisia, joten voidaan olettaa, että he tulkitsevat ympäröivää todellisuutta eri tavoin. Tämä voi heikentää haastateltavan ja haastattelijan ymmärrystä toisiaan kohtaan. (Hiltunen 2015, 30.) Tämän pyrin pitämään mielessäni nuoria haastateltaessa ja aineistoa analysoidessa. Pyrin pitämään haastattelukysymykset selkeinä ja kysyin tarkentavia kysymyksiä, mikäli en ollut varma, että olimme ymmärtäneet toisiamme. Nuorille paikan tuttuus, sekä historia Paremmiin Yhdessä ry:llä tehtävästä vapaaehtoistyöstä ja yhteistyöstä työntekijöiden kanssa asettivat minut helpompaan asemaan. Nuorilla oli ennakkokäsitys Paremmiin Yhdessä ry:n työntekijöistä, joihin myös itse haastatteluhetkellä lukeuduin.

4.3 Tutkimuksen luotettavuus

Opinnäytetöillä ammatti- ja tieteenalasta huolimatta ovat yhteistä seuraavat asiat: opinnäytetyö on otteeltaan tutkimuksellinen. Aineiston kokoaminen perustuu tieteessä hyväksi havaittuihin ja hyväksytyihin tutkimuksen käytäntöihin. Aineiston käsittely perustuu aineiston erittelyyn, tiedon yhdistämiseen, tulkintaan, päättelyyn ja arviointiin. Aineiston erittely ja ryhmittely tuovat aina selkeyden koottuun aineistoon, olipa aineiston tarkoitus toimia tutkimusaineistona tai ratkaisujen perusteluna toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Opinnäytetyössä aineistosta saatua tietoa myös peilataan alan kirjallisuuteen ja aiempiin tutkimustuloksiin tai löydettyihin käytäntöihin. Lisäksi opinnäytetyössä ollaan aina tekemisissä tutkimusetiikan kanssa kun etsitään tarvittavaa materiaalia. (Vilkkä 2021, 10-11.)

Saaranen-Kauppinen & Puusniekan (2006c) mukaan validiteetissa on kyse tutkimuksen pätevyyden arvioinnista, onko tutkimus perusteellisesti tehty sekä onko tulokset ja päätelmät ”oi-

keita”. Hiltusen (2009) mukaan validiteetti on hyvä kun tutkimuksen kohderyhmä ja kysymykset ovat oikeat sekä kuinka hyvin tutkimusote ja siinä käytetyt menetelmät vastaavat tutkittavaan ilmiöön. Tutkimuksen menetelmä ei itsessään johda tietoon vaan menetelmä valitaan sen mukaan mitä tietoa halutaan tuottaa (mt.). Tämä opinnäytetyö on validi, sillä se täyttää edellä kuvatut kriteerit: kohderyhmä on oikea ja menetelmät valikoitu siten, että aineistosta pystytään vastaamaan tutkimuskysymyksiin.

Reabiliteetillä eli luotettavuudella ilmaistaan sitä, miten luotettavasti ja toistettavasti käytetty mittaustulos tai tutkimusmenetelmä mittaa tutkittavaa ilmiötä. Tutkimuksen reliabelius tarkoittaa mittaustulosten toistettavuutta, eli tulokset eivät ole sattumanvaraisia vaan jos tutkimus uusitaisiin samoissa olosuhteissa, pitäisi saada samat tulokset. Lisäksi kysymysten tulee olla ymmärrettäviä, yksiselitteisiä ja haastattelut tehdään huolellisesti. (Hiltunen 2009.)

Puolistrukturoidussa ryhmähaastattelussa kysymykset olivat osittain hyvin samantyyllisiä, joka vaikutti haastateltavien vastauksiin. Haastateltavat saattoivat jo aiemmassa vastauksessaan vastata laajemmin, joten eivät välttämättä lähteneet aina avaamaan samoja asioita toisen kysymyksen kohdalla.

Tutkimusetiikan kannalta on tärkeää haastateltavien vapaaehtoisuus. Nuorille ilmaistiin tutkimuksen vapaaehtoisuudesta useaan otteeseen, alkaen heti ensimmäisestä yhteydenotosta. Myös myöhemmässä yhteydenpidossa, sekä itse haastattelutilanteessa kävin läpi haastateltavien oikeudet ja korostin haastattelujen vapaaehtoisuutta, nämä tiedot haastateltavat saivat myös mahdollisimman selkosuomeksi kirjoitettuna. Tutkijana olen vastuussa tutkimuksen eettisyydestä.

Pyrin pohtimaan myös etukäteen haastattelutilanteiden vastavuoroisuutta ja sitä mitä tutkittavat tilanteesta saavat. Pohdin myös haastattelutilannetta siitä näkökulmasta, ettei se kuormittaisi haastateltavia liikaa. Haastattelutilanteessa oli tarjolla monenlaista purtavaa haastateltaville ja pyrin pitämään haastattelun mahdollisimman lyhyenä ilman, että tutkimuksen aineisto jää liian kapeaksi. Lisäksi lomakkeet, jotka nuoret täyttivät oli tehty mahdollisimman selkeiksi ja mitaristoa oli värikoodattu siten, että se olisi mahdollisimman helposti tulkittava. Mietin jo etukäteen, miten haastattelutilanteessa avaan haastattelukysymyksiä ja pyrin käyttämään mahdollisimman samoja sanoja molemmissa haastatteluissa, jotta haastattelun tuloksiin ei tule vioumaa.

Haastatteluihin osallistuneet nuoret olivat minulle harjoittelun tai aiemman työni kautta jo hieman tuttuja. Roolini haastattelijana tuntui luontevalta. Paikka jossa haastattelu tapahtui oli kaikille tuttu, niin minulle kuin osallistujillekin. Ennen haastattelua osa nuorista oli hieman jännittyneitä ja sanoivat, etteivät ole varmoja osaavatko vastata kysymyksiin. Ryhmähaastattelussa nuoret olivat toisilleen tuttuja projekteista, joihin liittyen heitä haastattelin. Nuoret vaikuttivat vastaavan rehellisesti ja avoimesti kysymyksiin, tähän vaikutti varmasti osaltaan tutut ryhmäläiset ja tuttu ympäristö, jossa haastattelu suoritettiin. Nuoret kunnioittivat toisten vastausvuoroja ja vastasivat kysymyksiin laajasti.

Ryhmähaastattelussa ajoittain haastateltavat saattoi vastata, että ovat samaa mieltä edellisen vastaajan kanssa. En jokaisella kerralla näissä tilanteissa esittänyt tarkentavaa kysymystä, että mistä kaikesta haastateltava oli samaa mieltä, etenkin jos edellisen vastaus oli laaja. Jälkikäteen mietittynä olisin toiminut toisin ja kysynyt tarkentavat kysymykset, se olisi jättänyt vähemmän tulkinnan varaa ja tehnyt aineiston analysoinnista helpompaa. Haastattelutilanteessa pyrin ehkäisemään tätä ilmiötä vaihtamalla vastaajien järjestystä useasti haastattelujen aikana.

5 TULOKSET

Tarkastelen tuloksia yksilötasolta, yhteisötasolta sekä yhteiskunnan tasolta. Yksilötason näkökulmasta tarkastelen, miten projektit ovat vaikuttaneet nuorten osallisuutta tukeviin tai heikentäviin tekijöihin ja miten osallisuuden kokemus on vaikuttanut voimaantumiseen yksilötasolla. Yhteisötasolla tarkastelen erityisesti ryhmien tarjoamaa yhteisöllisyyden kokemusta sekä sosiaalisten verkostojen ja niiden liittyvien taitojen kehittymistä. Lisäksi tarkastelen ryhmän merkityksellisyyttä nuorille. Yhteiskunnallista tasoa tarkastelen lähinnä nuorten oman kokemuksen tasolta, miten projektit ovat tukeneet nuorten kotoutumista ja osallisuuden kokemusta yhteiskunnassa sekä aktiivisena kansalaisena.

5.1 Osallisuus yksilötasolla

Tässä luvussa tarkastelen miten projektit ovat vaikuttaneet nuorten osallisuutta tukeviin tai heikentäviin hyvinvointitekijöihin ja miten osallisuuden kokemus on vaikuttanut voimaantumiseen yksilötasolla.

Nuoret kokivat olevansa tärkeä osa projektia. Syitä tälle oli, että nuoret kokivat tulevansa kuuluksi ja kunnioitetuksi sekä asiat tehtiin yhdessä. Nämä tekijät nosti jokainen projektissa osallistujan roolissa ollut nuori. Ohjaajana toimineet kokivat roolinsa kannustajana ja uusien kokemusten mahdollistajana. Isolan ym. (2017, 54) mukaan mielekäs toiminta, jossa nuori on hyödyksi toisille tuo merkityksellisyyden kokemusta, joka on hyvinvoinnin välttämätön edellytys. Merkityksellisyyden kokemus myös motivoi ottamaan vastuuta omasta elämästään sekä tekemään valintoja, jotka edistävät hyvinvointia (mt., 54). Nuoret kokivat projektiin osallistumisen tai siinä ohjaajana toimimisen tärkeänä ja merkityksellisenä.

Osa vastaajista nosti kokevansa tärkeänä ryhmässä opittuja taitoja joita voi hyödyntää arkielämässä: kuten ryhmässä toimiminen ja oman rohkeuden lisääntyminen. Pienempi osa vastaajista kertoi, että ryhmän kautta hän oppii auttamaan paremmin erilaisia ihmisiä. Haastateltavat kokivat projektin tärkeänä sillä saivat sitä kautta uusia sosiaalisia suhteita ja kehittyivät niihin liittyvissä taidoissa. Lisäksi nuoret nostivat oppivansa ryhmissä suomen kieltä ja -kulttuuria. Nämä ovat asioita, jotka edistävät yksilön osallisuutta yksilö- ja yhteisötasolla. Kielen oppiminen on myös tärkeä osa kotoutumista ja mahdollistaa yhteiskuntaan osallistumista.

Suurin osa nuorista nosti, että ryhmiin osallistumista estäviä tekijöitä voisi olla, että ihmiset ei tiedä niistä. Nuoret ehdottivatkin, että toimintaa markkinoitaisiin enemmän esimerkiksi sosiaalisessa mediassa tai nuorisotiloilla. Toiseksi eniten vastauksista nousi kielitaidon heikkous tai epävarmuus sen riittävydestä. Pieni osa nuorista nosti myös, että joillekin osallistumisen haasteena voi olla ryhmässä toimiminen. Lisäksi esiin nousi rahoituksen puuttuminen toiminnalle ja joku elämää rajoittava ilmiö, kuten korona.

Nuoret kertoivat saavansa palautetta muilta ryhmäläisiltä, sekä Paremmiin Yhdessä ry:n työntekijöiltä. Isolan ym. (2017, 54) mukaan palautteen saaminen on tärkeää osallisuuden kannalta, sillä myönteisesti virittynyt henkilö uskoo itseensä ja kykyynsä toimia. Pitkäaikaisessa niukkuudessa osaaminen piiloutuu ja tarvitaan ympäröiviä ihmisiä tuomaan se taas esiin. Myönteinen palaute voi antaa myös kokemuksen arvostettuna ihmisenä. (mt., 54-55.)

5.2 Osallisuus yhteisötasolla

Osallisuutta yhteisötasolla tarkastelen erityisesti ryhmien tarjoaman yhteisöllisyyden kokemuksen sekä sosiaalisten verkostojen ja niihin liittyvien taitojen kautta. Ryhmän kautta ihmisellä on mahdollisuus tuntee läheisyyttä toisiin ihmisiin, mahdollisuus osoittaa oma kyvykkyys ja paikka panostaa yhteiseen hyvään (Isola ym. 2017, 54-55).

Projektissa mukana ollut nuori kuvasi ryhmän tärkeyttä seuraavasti:

Ryhmä on tärkeä, sillä opin siellä uusia asioita: sanoja, suomalaista kulttuuria ja yhteistyötä muiden kanssa.

Nuoret kokivat olevansa tärkeä osa ryhmää. Ryhmässä, yhteisössä tai yhteiskunnassa muotoutuu yleisesti tärkeänä pidettävät asiat jotka auttavat yksilöä muodostamaan merkityksellisyyden kokemuksia elämässään. (Isola ym. 2017, 54-55). Suurin osa nuorista koki, että heillä on mahdollisuus vaikuttaa ryhmän toimintaan. Ohjaajana toimineet nostivat, että jos he eivät olisi ohjaamassa ei ryhmää olisi. Silti ryhmän ideat ja toteutus lähtee ryhmäläisistä itsestään, ohjaajat toimivat mahdollistajana ja pyrkivät tekemään ryhmään osallistumisen helpoksi ja mukavaksi. Ryhmiin osallistujat nostivat esiin, että ryhmässä kuunnellaan kaikkien ideoita ja mielipiteitä. Lisäksi yksi ryhmäläinen nosti, että hänen kauttaan myös kaverit ovat tulleet mukaan ryhmään.

Haastateltavat kokivat saaneensa riittävästi apua tai tukea ryhmään osallistumiseen tai sen ohjaamiseen Paremmiin Yhdessä ry:n työntekijöiltä. Tästä kaikki olivat yhtä mieltä. Erilaisia

avun muotoja on ollut esimerkiksi projekteihin kouluttaminen, käytännön apu vaikeiden hakeusten ja raportoinnin kanssa sekä yllättävissä tilanteissa konsultointi ja asioiden avaaminen. Nuoret eivät osanneet vastata kysymykseen, jossa tiedusteltiin millaista tukea tai apua he olisi tarvinneet lisää työntekijöiltä.

Kysyttäessä kokeeko nuori saavansa apua ja tukea Paremmiin Yhdessä ry:n työntekijöiltä yksi nuorista vastasi näin:

Kyllä. Elikkä kun olemme tälläkin hetkellä xxx-ryhmän ohjaajia niin Paremmiin Yhdessä ry järjestää tätä. Jos ei olisi Paremmiin Yhdessä ry:tä emme olisi ryhmän ohjaajia. Elikkä ne on järjestänyt kurssia meille ja ne kutsuivat ja kouluttivat meidät, eli kertoi meille mitkä jutut on tärkeitä. Kun olemme kirjoittanut raportteja ja muita rahoitushaku-papereita, niin kaikissa asioissa Paremmiin Yhdessä ry on auttanut meitä.

Nuorista lähes kaikki kertoi saaneensa palautetta projektiin osallistumisesta tai sen ohjaamisesta muilta ryhmäläisiltä sekä Paremmiin Yhdessä ry:n työntekijöiltä. Nuoret kertoivat positiivisen palautteen motivoivan heitä.

5.3 Osallisuuden kokemus yhteiskunnallisella tasolla

Yhteiskunnallista tasoa tarkastelen lähinnä nuorten oman kokemuksen kautta, miten projektit ovat tukeneet nuorten kotoutumista ja osallisuuden kokemusta yhteiskunnassa.

Erityisesti ihminen, jolla on ollut vaikeuksia kokee kaipausta olla ”yhteiskuntakelpoinen kansalainen”. Tämä kokemus mahdollistuu, kun pääsee panostamaan yhteiseen hyvään. Yhteisiin asioihin vaikuttaakseen yksilön tulee olla osana piiriä, kokonaisuutta tai paikallista yhteisöä, jossa on mahdollisuus vaikuttaa. Tämän lisäksi yksilöltä tarvitaan ymmärrystä siitä mihin voi ja kannattaa vaikuttaa. (Isola ym. 2017, 55.) Nuoret kokivat auttavansa projektien kautta muita ihmisiä. Kaikki nuoret kokivat, että siitä mitä he tekevät projekteissa on hyötyä tai apua toisille ihmisille ainakin jossain määrin. Ryhmää ohjanneet nostivat esiin, että ryhmä on vaikuttanut positiivisesti osallistujien mielenterveyteen, sosiaalisten verkostojen laajentumiseen ja kokemusmaailman avartumiseen.

Lähes kaikki haastatteluihin osallistuneet nuoret kokivat olevansa nyt enemmän osa suomalaista yhteiskuntaa, kuin ennen projektia. Ohjaajana ryhmissä toimineet nostivat, että ensin he osallistuiivat samankaltaiseen projektiin, jonka jälkeen työntekijöiden tuella ja koulutuksella siirtyivät ohjaajiksi omiin ryhmiinsä. Yksi nuori nosti haastattelussa esiin, että toiminnasta pitää

raportoinnilla tehdä näkyvää, muuten ei voi tietää onko toimintaa toteutettu. Tämä oli mielestäni hieno oivallus siitä, miten systeemit suomessa toimivat.

Kaikki nuoret kokivat, että ryhmään oli helppo tulla mukaan. Osa oli kuullut projektista ystävältään ja Paremmiin Yhdessä ry:n työntekijä on auttanut ryhmään liittymisessä. Kysyttäessä mitä olisit muuttanut projektissa ryhmissä ohjaajana toimivat nostivat osallistujien sitoutumisen suunniteltuun toimintaan ja siitä kommunikoinnin. Osallistajat korostivat, että jo nyt päättävät asioista ryhmässä yhdessä.

Seuraavana ohjaajana projektiryhmässä toimineen ajatuksia ryhmästä, jossa nousee mielestäni hyvin asioita, joita myös muut nuoret vastauksissaan korostivat.

Yhteistyö, se on kaikista isoin juttu näissä xxx- ryhmissä, että kaikki työskentelee yhdessä. Mä en työskentele yksin. Ennenkun aloitetaan ryhmää ja lähetetään hake-
musta rahalle, ensin me istutaan porukan kanssa tai ryhmän kanssa ja me kysytään
kaikilta: mitä halutaan tehdä, mihin me käytetään rahaa ja mikä me valitaan ryhmän
nimeksi. Yhteistyö on kaikista tärkein, kaikki pitäis olla siinä mukana. Kaikilla ryh-
mässä on mahdollista sanoa jotain, jos he ei sano niin se on niiden juttu, mutta jos
joku sanoo niin mä kirjoitan sen ylös niin, että kaikki on ottanut siihen vastuuta.

Osiossa 3.4 esittelemäni kuvio 2 kuvaa osallisuuden yhteyttä terveystekijöihin. Osallisuus on yhteyttä hyvinvoinnin lähteisiin ja erilaisiin elämän merkityksellisyyttä lisääviin vuorovaikutussuhteisiin. (Isola ym. 2017,3-5.) Terveysteen liittyvät tekijät joko vahvistavat tai heikentävät osallisuutta. Osallisuus vaikuttaa terveyteen yksilötasolla fyysiseen, psyykkiseen ja emotionaaliseen terveyteen. Yhteisötasolla osallisuus taas vaikuttaa sosiaaliseen terveyteen edistävästi. Yhteiskunnallisella tasolla osallisuus vaikuttaa yhteiskunnalliseen terveyteen. (Rouvinen-Wilenius 2014, 54). Projektiryhmät tarjoavat mahdollisuuksia kehittää näitä terveyteen liittyviä tekijöitä. Yksilötasolla fyysiseen terveyteen vaikuttaa esimerkiksi liikunta, projektiryhmiin osallistujat ovat ryhmien kautta päässeet kokeilemaan uusia harrastusmahdollisuuksia sekä luoneet sosiaalisia suhteita, joiden avulla harrastuksiin lähteminen voisi olla helpompaa. Psyykkisen tai emotionaalisen terveyden tukemiseksi projektiryhmistä nuoret saavat haastattelujen mukaan ryhmätyöskentelyyn ja ihmisten kohtaamiseen liittyviä taitoja. Nämä samat taidot tarjoavat tulevaisuudessa nuorille tärkeitä keinoja ratkaista elämässä eteen tulevia ongelmia. Erityisesti emotionaaliseen terveyteen ryhmät tarjoavat rohkeutta ilmaista tunteitaan, sekä lisäävät kielitaitoa sen mahdollistamiseksi. Yhteisötasolla sosiaaliseen terveyteen projektiryhmät vaikuttavat esimerkiksi siten, että osallistujat kokivat olevansa tärkeä osa ryhmää ja kokivat

vaikuttavansa ryhmän päätöksiin. Yhteiskunnallisen terveyden tasolla osallisuuden kokemusta lisäsi se, että ryhmien kautta nuoret kokivat olevansa nyt enemmän osana suomalaista yhteiskuntaa kuin ennen ryhmään osallistumista.

Haastateltavat kokivat, että ryhmään osallistuminen tai sen ohjaaminen lisää seuraavia osallisuuden kokemukseen liittyviä tekijöitä: sosiaalisten verkostojen laajentuminen, hyvinvointitekkijöiden tukeminen, kokemusmaailman avartuminen, ryhmätyöskentelyyn liittyvien taitojen kehittyminen, itse ilmaisun kehittyminen, vastuunoton harjoittelu, suomenkieleen ja kulttuuriin tutustuminen ja itsevarmuuden lisääntyminen. Vaikka projekteissa tavoitteena ei olisi kielen kehittyminen ja kulttuurin ja yhteiskunnallisten taitojen lisääminen niin ovat nämä taidot haastateltavien mielestä selvästi lisääntyneet. Tämä mahdollistaa yhteiskunnallisen osallisuuden kokemuksen toteutumista.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Työn avulla haluttiin selvittää, miten työntekijä voisi tukea nuorten osallisuutta ryhmissä. Lisäksi pyrin selvittämään mitkä tekijät vaikuttavat nuorten osallisuuden kokemukseen projektiryhmissä ja mitkä tekijät vahvistavat tai heikentävät maahanmuuttaneiden nuorten osallisuutta Paremmiin Yhdessä ry:n projektiryhmissä.

Kuten haastatteluista nousi esiin projekteissa nyt ohjaajana toimineet henkilöt olivat olleet aiemmin projekteihin osallistujina. Osallisuus on prosessi joka lähtee ruohonjuuritasolta ylöspäin kehittyen. Osallisuus on jäsenyyden kokemusta, mahdollisuutta osallistua sekä toimia ja vaikuttaa asioiden kulkuun. (Gothón ym. 2016,13.) Kerätty aineistoni osoittaa, että Paremmiin Yhdessä ry:n projekteihin osallistuneiden nuorten osallisuus omassa elämässä, sekä ympäröivissä yhteisöissä on projektien kautta lisääntynyt.

Osallisuuteen vaikuttaa yksilön oma sosiaalinen toimintakyky, sekä toimintaympäristön asetamat mahdollisuudet ja rajoitukset. Sosiaalisella toimintakyvyllä tarkoitetaan sosiaalisia taitoja, arkitaitoja ja yhteisötaitoja. (Raivio 2017,11). Nuorten ryhmät on paikka, jossa tarjoutuu mahdollisuus näiden taitojen kehittymiselle. Projekteihin osallistuneet nuoret olivat kartuttaneet ryhmässä näitä taitoja.

Luvussa 3.5 esittämäni kuvio 3 nuorisoseurojen osallisuuden portaista on hyvä väline tarkastella työntekijän toimintaa osallisuuden tukijana. Ylimmällä portaalla on kannustettu osallistuminen, jossa nuoria koulutetaan ja heille tarjotaan todellisia työkaluja osallistumiseen. Projektiryhmät ovat mielestäni tällä portaalla. Työntekijä toimii mahdollistajana, tukijana ja auttajana sekä voi järjestää esimerkiksi konkreettisia asioita, kuten tarjota tilat toiminnalle. Järjestö toimii myös taustaorganisaationa, jonka kautta nuoret voivat hakea rahoitusta projektilleen. Nuorten tukeminen ja neuvominen esimerkiksi hakemuksien ja raportoinnin kanssa onkin tärkeänä osana työntekijän roolia näissä projektiryhmissä.

Tätä kuviota tulkittaessa annetaan usein mielestäni liian suuri arvo ylimmille portaille, myös alemmilla portailla on tärkeä paikkansa. Ilman alimpia portaita kaikilla ei ole mahdollisuutta kavuta ylimmille tasoille. Jos nuorella on tilanne, jossa hänellä ei ole pääsyä osallisuutta tukeviin hyvinvointitekijöihin, on hänen mahdotonta kavuta siinä tilanteessa ylimmille portaille, mutta mahdollista voi olla aloittaa alemmilta portailta. Toisessa projektissa nuoret olivat ensin olleet osallistujia, jonka jälkeen aloittivat uusissa projekteissa ohjaajan roolissa. Tässä nousee

hyvin esiin osallisuuden prosessimaisuus, osallisuus lähtee ruohonjuuritasolta ylöspäin kehityksen.

Projekteissa on selkeä yhteinen tavoite ja ryhmän idea on noussut nuorilta itseltään. Nämä ovat merkittäviä tekijöitä yhteisöllisyyden kokemuksen kannalta. Osallisuus on aina yhteydessä ryhmään tai yhteisöön, joten tämä on tärkeä tekijä. Projektiryhmissä on nuorille tarjolla erilaisia rooleja ja vastuita oman mielenkiinnon ja sitoutumisen tason pohjalta, tämä lisää nuoren motivaatiota ja osallisuutta.

Riittävän ajan antaminen asiakaskohtaamiselle on osallisuuden kannalta merkittävää. Tämän arvo on ymmärretty jo Paremmiin Yhdessä ry:llä ja sitä toteutetaan myös käytännön työssä. Asiakkaita tavatessa varataan riittävästi aikaa, jotta asiat ehditään käydä läpi ja selvittää mihin ne vaikuttavat, eikä tehdä kiireessä puolesta. Tämä mahdollistaa asiakkaan toimijuuden tukemista sekä kohtaamisissa pystytään paremmin ottamaan maahan muuttaneiden henkilöiden kulttuurilliset erot, sekä muut erityishaasteet paremmin huomioon.

Työntekijän vastuulla on pysyä ajan tasalla miten ryhmä edistyy ja millaista tukea ja rohkaisua he tarvitsevat, sekä selvittää realiteetit nuorille. Liika vapaus vailla raameja saattaa jopa kääntyä osallisuutta heikentäväksi tekijäksi. Jos asiakkaalla ei ole ymmärrystä mitä toiminta on ja miksi sitä tehdään, voi kynnyksellä osallistua kasvaa. Mielestäni osallisuuden tukemisen kannalta yksi tärkeimmistä tekijöistä on työntekijän rooli toiminnan vaikuttavuuden sanoittajana ja sen näkyväksi tekijänä. Jos pitkäjänteinen projektityöskentely ei ole nuorelle tuttua, voi olla vaikea ymmärtää mihin yksittäisen tapaamisen toiminta vaikuttaa ja mihin sillä pyritään.

Haastattelujen perusteella projekteihin löytyy osallistujia nuorien omien verkostojen kautta, sekä järjestön aktiivisista vapaaehtoisista ja asiakkaista. Toiminnan markkinoinnin kehittäminen ja laajentaminen onkin tarpeen. Myös nuoret toivoivat itse ryhmiin osallistujia, jotka olisivat kulttuurisesti moninaisempia. Nuoret ehdottivat, että markkinointia tehostettaisiin esimerkiksi sosiaalisessa mediassa ja erilaisissa paikoissa, joissa nuoret liikkuvat. Nuoret ehdottivat, että projektiryhmistä käytäisiin kertomassa esimerkiksi nuorisotiloilla.

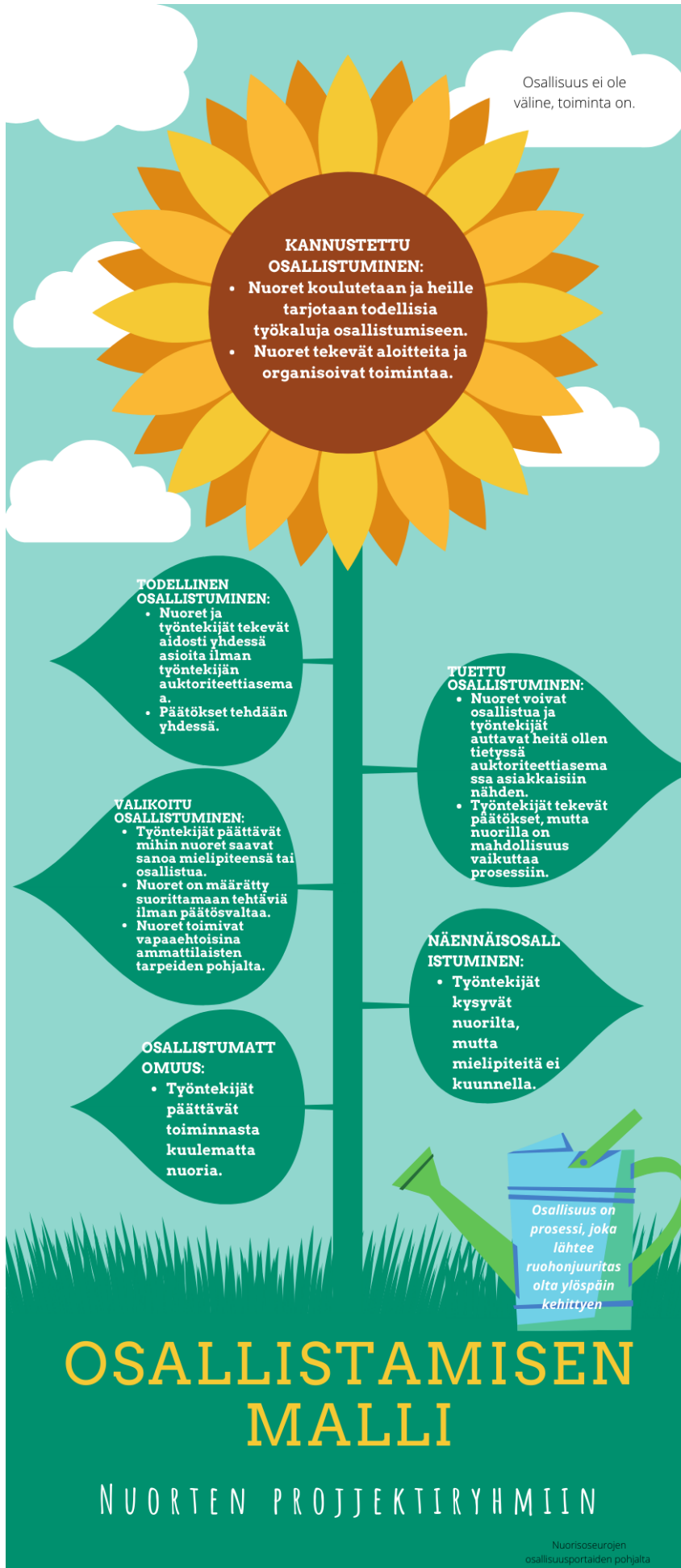
Aineistosta nousi esiin, että Paremmiin Yhdessä ry:llä on jo toiminnassaan paljon osallisuutta lisääviä ja sitä tukevia tekijöitä. Näiden sanoittaminen ja nostaminen on kuitenkin tärkeää järjestön oman toiminnan tasalaatuisuuden kannalta, sekä myös muiden tahojen toiminnan kehittämiseksi, jotka opinnäytetyön tavoittavat. Nuoret suunnittelivat ja toteuttivat itse toimintaa,

ohjaajan tukemana ja rohkaisemana. Nuorten vastuun määrä projekteissa jakautui mielenkiinnokohteiden sekä valmiuksien mukaan. Lisäksi toiminta on maksutonta, tämä on erityisen tärkeää, kun kohderyhmänä on heikommassa asemassa olevat henkilöt. Paremmin Yhdessä ry:llä otetaan hyvin huomioon kohderyhmän erityisyys ja palvelua tarjotaan ilman, että ollaan kiinnostuneita statuksesta.

Työntekijän rooli vaihtelee vapaaehtoisten toimintakyvyn, taitojen ja motivaation tason mukaan. Työntekijä ei kuitenkaan toimi nuoren puolesta vaan tukee tämän toimijuutta. Työntekijän rooli on myös pitää huolta, että nuoret saavat palautetta ja toimintaa kehitetään palautteen avulla. Työntekijän tulee myös hyväksyä, jos toiminnasta kieltäytytään, tässä on kuitenkin hyvä ottaa huomioon, onko nuori ymmärtänyt mihin toiminnalla vaikutetaan ja millaista se on. Työntekijän rooli on myös jakaa vastuualueet nuorten kykyjen ja toiveiden mukaan, tässä on tärkeää kuulla nuoria itseään millaisia vahvuuksia heillä on tai missä he haluavat kehittyä.

Osallisuus on saavutettavampaa kun yksilö omaa tietyt terveystekijät. Järjestötoimintaan osallistuminen jakautuu valitettavasti seuraavasti: ne henkilöt, jotka kaipaavat ja tarvitsevat erityisen paljon verkostojen tukea, saavat sitä vähiten. (Rouvinen-Wilenius 2014, 64.) Tämä näkyy myös Paremmin Yhdessä ry:n projektiryhmissä siten, että ryhmiin osallistuu aktiivisia nuoria, joilla on terveydelliset edellytykset sekä voimavarat toimintaan osallistumiseen.

Kuvio 4: Oma mallini työntekijöille osallisuuden tukemiseksi nuorten ryhmiin.

7 KEHITYSIDEAT & POHDINTA

Toimintaympäristöt asettavat odotuksia, mahdollisuuksia ja rajoituksia osallisuudelle. Näitä ovat koulutus ja työ, sosiaaliset suhteet ja verkostot, toimeentulo, välimatkat ja etäisyydet, vapaa-ajan mahdollisuudet, ympäristön avoimuus ja yhteiset tilat, palvelut sekä niiden saavutettavuus ja saatavuus. (Raivio 2017,11.) Näitä asioita ei voi koskaan ottaa riittävästi huomioon, vaan on hyvä pohtia jatkuvasti toimintaa suunniteltaessa ja järjestettäessä.

Osallisuus ei aina vaadi tarkkaan harkittua suunnittelua, joskus osallisuutta edistetään ja toteutetaan parhaiten, kun jätetään tilaa nuorille suunnitella ja toteuttaa toimintaa, toimien itse enemmän valmentajan roolissa. Osallisuuden tunne voidaan mahdollistaa sallivassa ohjauksessa, jossa jokainen pääsee osallistumaan omana itsenään omien voimavarojensa puitteissa. Tärkeää on, että nuoret ovat prosessissa mukana loppuun saakka, palautteen antamisessa ja toiminnan kehittämisessä niiden pohjalta.

Osallisuutta ei voi, eikä tule pakottaa. Mahdollistaminen ja saavutettavuus, sekä mielekkyys ovat avainasemassa. Kun osallisuuden keinot ja väylät on mahdollistettu kykyjen ja resurssien mukaan, on osallisuus mielekkäämpää ja innostavampaa. Joskus osallisuutta on se, että valitsee olla osallistumatta. Nuoriso- ja järjestötyötä ei aina määrittele esimerkiksi tarkat oppimissuunnitelmat vaan työtä tehdään nuoria varten ja heitä osallistaen. Paremmiin Yhdessä ry:llä ihmiset kohdataan kokonaisuuksina ja heitä pyritään auttamaan puitteiden mukaan kokonaisvaltaisesti.

Osallisuus on kokemusta jäsenyydestä ja mahdollisuudesta osallistua, toimia ja vaikuttaa asioiden kulkuun. Osallisuus liittyy aina johonkin yhteisöön ja sitä kautta myös oman osallisuuden kokemukseen. Yhteisöihin osallistuminen onkin yksi ihmisen perustarpeista. (Góthoni ym. 2016, 14-15.) Mielestäni olisi siis hyvä, että Paremmiin Yhdessä ry:llä panostettaisiin erityisesti yhteisöllisyyden kokemuksen vahvistamiseen, sillä sen kautta mahdollistetaan osallisuuden kokemusta. Haastatteluissani olisin jälkikäteen ajateltuna halunnut kysyä, mitä Paremmiin Yhdessä ry merkitsee projekteihin osallistuneille tai niitä vetäneille.

Opinnäytetyön validiteetin kannalta mietin, onko otanta tutkimukseen riittävän kattava. Haastatteluihin osallistui 5 nuorta, joista osa oli ollut toiminnassa mukana useita vuosia ja osa taas lyhyemmän ajanjakson. Kaikki haastateltavat olivat tällä hetkellä mukana projektiryhmissä, joten olisi ollut mielenkiintoista haastatella myös henkilöitä, jotka eivät olleet enää järjestön toiminnassa mukana, se olisi voinut vaikuttaa haastattelujen vastauksiin.

Opinnäytetyön aikana pohdin omaa ammatti-identiteettiäni ja sen muotoutumista nuoriso- ja järjestöalan ammattilaiseksi. Opinnäytetyö sekä työ Paremmiin Yhdessä ry:llä on avannut minulle järjestökentän merkityksellisyyttä yhteiskunnassamme. Järjestössä työskentely avasi myös minulle mahdollisuuden kohdata asiakas kiireettömästi ja tämän toimijuutta tukevasti. Tulevaisuudessa työskentelen luultavasti julkisella- ja yksityisellä sektorilla, joten kannan mukani huolta siitä, miten saan tarjottua samankaltaista aitoa, välitöntä ja kiireetöntä kohtaamista toisessa ympäristössä, jossa resursseja ei välttämättä ole mahdollista mitoittaa asiakkaan kiireettömään ja toimijuutta tukevaan kohtaamiseen.

Nuoren tai nuoren aikuisen kiinnittyminen yhteiskuntaan on tärkeää, jotta katkaistaan huonosuorituksen kehitys. Nuoret tarvitsevat oikea-aikaista apua, jotta kehitys saadaan katkaistua. Nuoret, jotka ovat elämässään vailla yhteisöä ja hakevat merkityksellisyyttä olemassa ololleen voivat saada näitä projektiryhmissä vapaaehtoisena toimimisesta. Ryhmät tarjoavat mahdollisuuden pysyä kiinni yhteiskunnassa, kokea yhteisöllisyyttä ja tukevat hyvinvointia.

Minua mietityttää mitä hyväksi todetulle ja kehitetylle toiminnalle käy kun hankkeet loppuvat. Saadaanko mallit juurrutettua johonkin ja saadaanko ne siirrettyä eteenpäin siten, että ne jäävät elämään.

LÄHTEET

- Eteläpelto, Anneli & Heiskanen, Tuula & Collin, Kaija 2011. Vallan ja toimijuuden monisäikeisyys. Tampereen yliopisto. Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö. https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/100349/vallan_ja_toimijuuden_monisaikeisyys.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Gothóni, Raili & Hyväri, Susanna & Kolkka, Marjo & Vuokila-Oikkonen, Päivi 2016. Osallisuus vahvistaa hyvinvointia. Teoksessa Marjo Kolkka & Päivi Vuokila-Oikkonen (toim.) Osallisuus yhteiskunnallisena haasteena . Diakonia-Ammattikorkeakoulun TKI-toiminnan vuosikirja 2. Tampere: Juvenes Print Oy.
- Gothóni, Raili & Hyväri, Susanna & Kolkka, Marjo & Vuokila-Oikkonen, Päivi 2016a. Osallisuus vahvistaa hyvinvointia. Teoksessa Marjo Kolkka & Päivi Vuokila-Oikkonen (toim.) Inklusio ja yhteisöllisyys yhteisen hyvän toteutumisenä. Diakonia-Ammattikorkeakoulun TKI-toiminnan vuosikirja 2. Tampere: Juvenes Print Oy.
- Hiltunen, Anna 2015. Maahanmuuttajan työhön liittyvä identiteetti ja ammatillinen toimijuus – Maahanmuuttajien elämäkerrallisia kertomuksia ammatillisuudestaan kotimaassaan ja Suomessa. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Aikuiskasvatustieteen pro gradu – tutkielma. Viitattu 7.11.2021. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/46369/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201506182380.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Hiltunen, Leena 2009. Validiteetti ja reabiliteetti – luento. Graduryhmä. Jyväskylän yliopisto 18.2.2009. Viitattu 14.11.2021. http://www.mit.jyu.fi/ope/kurssit/Graduryhma/PDFt/validius_ja_reabiliteetti.pdf
- Humanistinen ammattikorkeakoulu 2021. Humakin opinnäytetyöopas. Opinnäytetyön ammatteettiset ohjeet. Viitattu 19.10.2021 <https://humak.libguides.com/c.php?g=684696&p=4899527>
- Hämäläinen, Riitta-Maija & Leemann, Lars 2016. Asiakasosallisuus, sosiaalinen osallisuus ja matalan kynnyksen palvelut. Viitattu 2.7.2021. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/131350/YP1605_Leemann&Hamalainen.pdf?se
- Ihmisoikeusliitto 2021. Kuka on pakolainen? Ihmisoikeuskasvatus. Viitattu 9.11.2021. <https://ihmisoikeudet.net/ihmisoikeuskasvatus/menetelmat-ja-materiaalit/harjoitukset/kuka-on-pakolainen/>
- Kallinen, Timo & Kinnunen, Taina 2021. Etnografia. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 13.11.2021. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/laadullinen-sisallonanalyysi/>
- Kaukiainen, Eija. 2016. ”Yksintulleet alaikäisen turvapaikanhakijat sosiaali- ja terveystalveissa – kohtaavatko tarve ja palvelut lahdessa?” Opinnäytetyö, Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. Viitattu 3.6.2021. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/116515/Kaukiainen_Eija.pdf?sequence=1

- Kotoutumisen osaamiskeskus 2021. Kotoutuminen ja pakolaisten vastaanotto. Viitattu 9.11.2021. <https://kotoutuminen.fi/kotoutuminen-ja-pakolaisten-vastaanotto>
- Kurki, Leena 2020. Sosiokulttuurinen innostaminen: keskeisiä käsitteitä. Tietopankki. Kansalaisyhteiskunta. Viitattu 22.10.2021. <https://kansalaisyhteiskunta.fi/tietopankki/sosiokulttuurinen-innostaminen-keskeisia-kasitteita/>
- Kurki, Leena 2021. Sosiokulttuurisen innostamisen perusteita. Oppimateriaali. Lapin yliopisto. Viitattu 22.10.2021. http://ace.ulapland.fi/talvitaide/oppimateriaalia/talv_ympkasvatus.html
- Iltalehti 2016. Uutiset. Monikulttuurisuus vai kulttuurien moninaisuus? – sanakikkailu jakoi perussuomalaiset. Viitattu 6.7.2021 <https://www.iltalehti.fi/uutiset/a/2016061621742815>
- Isola, Anna-Maria & Kaartinen, Heidi & Leemann, Lars & Lääperi, Raija & Schneider, Taina & Valtari, Salla & Keto-Tokoi, Anna 2017. Mitä osallisuus on? Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen työpaperi. Helsinki: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy.
- Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010.
- Leemann, Lars & Kuusio, Hannamaria & Hämäläinen, Riitta-Maija 2015. Sosiaalinen osallisuus. Sosiaalisen osallisuuden editämisen koordinaatiohanke Sokra. Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. www.thl.fi/sokra
- Merisalo, Maria & Jauhiainen, Jussi 2017. Artikkelit: Internet, sosiaalinen media ja mobiilivälikkeet Suomeen tulleiden turvapaikanhakijoiden kotoutumisessa ja muuttopäätöksissä. Terra 129:1, 56 - 58. https://www.versuslehti.fi/wp-content/uploads/Terra_Merisalo_Jauhiainen.pdf
- Muukkonen, Petteri 2017. Terra 129:1. Maantieteellinen aikakauskirja. Moninaisuus, monikulttuurisuus vai kansainvälisyys? <https://tuhat.helsinki.fi/ws/portalfiles/portal/99000018/moninain.pdf>
- Mäkinen, Maarit & Päällysaho, Tanja 2020, 5. Suomenkieltä, digitaitoja vai vuorovaikutustaitoja? Perustaidot maahanmuuttajien näkökulmasta. Siirtolaisuus 2/2020, 5. Viitattu 26.10.2021. https://siirtolaisuusinstituutti.fi/wp-content/uploads/2020/06/sm2_2020.pdf
- Paremmiin Yhdessä ry 2021a. Etusivu. Viitattu 30.6.2021. <https://www.paremminyhdessa.org/>
- Paremmiin Yhdessä ry 2021b. Yhdistys. Hankkeet. Viitattu 9.10.2021. <https://www.paremminyhdessa.org/yhdistys/hankkeet/>
- Paremmiin Yhdessä ry 2021c. Yhdistys. yhdistyksen tarina. Viitattu 18.10.2021. <https://www.paremminyhdessa.org/yhdistys/yhdistyksen-tarina/>
- Pulkkinen, Marianne 2019. Paikallisten organisaatioiden ja järjestöjen rooli kotouttamistyössä Jyväskylässä: työntekijöiden kokemuksia kotouttamistyöstä. Jyväskylän yliopisto. Etnologia. Viitattu 12.11.2021. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/64423/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201906073066.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Pyykkönen, Miikka 2007. Järjestäytyvät diasporat. Etnisyys, kansalaisuus, integraatio ja hallinta maahanmuuttajien yhdistystoiminnassa. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä: University Printing House. Viitattu 15.11.2021. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/13323/9789513928728.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

- Raivio, Helka 2017. Osallisuus käsitteenä. Mistä puhumme kun on puhe osallisuudesta? Viitattu 15.11.2021. <https://kuntoutussaatio.fi/assets/files/2017/06/HelkaRaivio.pdf>
- Rautiainen, Kaisa 2021. Suullinen tiedonanto 11.11.2021.
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 9.7.2021. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_2.html
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006b. KvaliMOTV - Strukturoitu ja puolistrukturoitu haastattelu. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 31.10.2021. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_3.html
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006c. KvaliMOTV – Validiteetti. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 14.11.2021. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_3_1.html
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2021. Hyvinvoinnin edistäminen. Osallisuuden edistäminen. <https://stm.fi/osallisuuden-edistaminen>
- Silferberg, Paul 2007. Ideasta projektiksi - Projektinvetäjän käsikirja. (E-kirja.) Helsinki : Edita
- Sisäministeriö 2021. Maahanmuutto. Turvapaikanhakijat ja pakolaiset. Viitattu 9.6.2021. <https://intermin.fi/maahanmuutto/turvapaikanhakijat-ja-pakolaiset>
- Sisäministeriö 2021. Pakolainen pakenee vainoa kotimaassaan. Turvapaikanhakijat ja pakolaiset. Maahanmuutto. Viitattu 26.10.2021. <https://intermin.fi/maahanmuutto/turvapaikanhakijat-ja-pakolaiset>
- Särkelä-Kukko, Mona & Rouvinen-Wilenius, Päivi 2014. Mitä on osallisuus? Teoksessa Arja Jämsén & Anne Pyykkönen (toim.) Osallisuuden jäljillä. Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys. 9.
- Särkelä-Kukko, Mona 2014. Osallisuuden eriarvoisuus ja eriarvoistuminen. Teoksessa Arja Jämsén & Anne Pyykkönen (toim.) Osallisuuden jäljillä. Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys. 9.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2020. Maahanmuutto ja hyvinvointi. Maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 3.6.2021. <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/maahanmuutto-ja-hyvinvointi>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021. Osallisuusindikaattori mittaa osallisuuden kokemusta. Osallisuuden edistäminen. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtaminen. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 2.6.2021. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/tutkimus/osallisuusindikaattori-mittaa-osallisuuden-kokemusta>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021a. Vapaaehtoistoimintaa järjestämällä ja tukemalla voidaan lisätä osallisuutta. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtaminen. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 7.11.2021. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-edistamisen-mallit/vapaaehtoistoimintaa-jarjestamalla-ja-tukemalla-voidaan-lisata-osallisuutta>

- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021b. Osallisuusindikaattori mittaa osallisuuden kokemusta. Osallisuuden edistäminen. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtaminen. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 10.10.2021. https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asetassa-olevien-osallisuus/tutkimus/osallisuusindikaattori-mittaa-osallisuuden-kokemusta#Tulokset_osallisuusindikaattorin_yhteyksist%C3%A4_muihin_ilmi%C3%B6ihin
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021c. Osallisuuden kokemus ja positiivinen mielenterveys työmarkkina-aseman ja kotitalouden rakenteen mukaan – FinSote 2019- tutkimuksen tuloksia. Viitattu 10.10.2021 https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140993/TUTI2021_005.pdf?sequence=4&isAllowed=y
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021d. Kotoutuminen. Maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 12.11.2021. <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/kotoutuminen-ja-osallisuus/kotoutuminen>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021e. Kulttuurisensitiivinen työote. Maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 12.11.2021. <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyon-tueksi/hyvia-kaytantoja/kulttuurisensitiivinen-tyoote>
- Tieteen termipankki 2021. Kulttuuri. Ihmistieteet. Viitattu 12.11.2021. <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Ihmistieteet:kulttuuri>
- Toivonen, Terhi 2021. Vain puolet suomen maahanmuuttajanaisista käy töissä – Tässä keinoja joilla heidät saataisiin pois kotoa. Yle uutiset – Työllisyys. Viitattu 10.10.2021 <https://yle.fi/uutiset/3-11167817>
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2021. Tiedevilppi. Hyvä tieteellinen käytäntö. Viitattu 19.10.2021 <https://tenk.fi/fi/tiedevilppi/hyva-tieteellinen-kaytanto-htk>
- Työ- ja elinkeinoministeriö 2021. Kotoutumisen sanasto yhdenmukaistaa kotoutumiseen liittyvien käsitteiden käyttöä. <https://valtioneuvosto.fi/-/1410877/kotoutumisen-sanasto-yhdenmukaistaa-kotoutumiseen-liittyvien-kasitteiden-kayttoa>
- YLE 2016. Kultakuume: Monikulttuurisuuden ja kulttuurin moninaisuuden monimutkaisuus. <https://areena.yle.fi/audio/1-3431685>
- Vilka, Hanna 2021. Näin onnistut oppinnäytetyössä. Keuruu: Ps-kustannus.

LIITTEET

Liite 1 : Haastattelurunko

AVOIMET KYSYMYKSET/ OPINNÄYTETYÖN HAASTATTELUT

1. Miksi xxx-ryhmä on sinulle tärkeä ryhmä?
2. Mikä saa sinut tuntemaan, että sinä olet tärkeä osa xxx-ryhmää?
3. Miksi xxx-ryhmän ohjaaminen/osallistuminen on sinulle tärkeää ja merkityksellistä?
4. Miten sinulla on ollut mahdollisuus vaikuttaa xxx-ryhmän toimintaan?
5. Miten siitä, mitä sinä teet xxx-ryhmässä on hyötyä tai apua toisille ihmisille?
6. Miksi sinusta tuntuu, että olet nyt enemmän osa suomalaista yhteiskuntaa kuin ennen xxx-ryhmän ohjaajana/osallistumista toimimista?
7. Miksi halusit lähteä ohjaamaan/osallistuit xxx-ryhmää?
8. Mikä on auttanut sinua toimimaan xxx-ryhmän ohjaajana/osallistujana?
9. Saatko tarpeeksi apua ja tukea xxx-ryhmän ohjaamiseen/osallistumiseen? minkälaista?
10. Minkälaista apua tai tukea olisit tarvinnut xxx-ryhmän ohjaamisessa?
11. Oletko saanut palautetta xxx-ryhmän ohjaamisesta ryhmäläisiltä?
12. Oletko saanut palautetta xxx-ryhmän ohjaamisesta työntekijöiltä?
13. Mikä tekijä voisi estää sinun tai jonkun muun osallistumisen tällaiseen projektiin?
14. Mitä olisit muuttanut xxx-ryhmässä, miksi se ei muuttunut?
15. Oliko xxx-projektiin mielestäsi helppo tulla mukaan, miksi?
16. Miten ryhmän ohjaaminen/osallistuminen vaikuttaa ihmisiin, jotka siihen osallistuu?
17. Miten ryhmän ohjaaminen/osallistuminen on vaikuttanut sinuun?